

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לפי הבעל שם טוב האמונה היא לא רק בה' —
היא כוללת גם אמונה בעם ישראל.
כמו שמאמינים בה' צריך להאמין בכל יהודי.
כל נשמה יהודית היא "חלק אלוה ממעל ממש".
באמת, צריך להאמין שגם בכל האנושות, בכל הבריאה,
טמון גרעין טוב שאפשר וצריך לגלות.

[מתוך השיעור "שנו מדותי"]

חַקַּת תִּשְׁפָּה

04 חיים של שליחות

נקודה מעובדת
מפתחות השליחות –
אמונה, מסירות, דאגה ואחריות

05 "שנו מדותי"

תכונות השליחות
בהשראת הרבי מליובאוויטש
התקשרות לרבי מתוך דבקות במדותיו

12 "ארבעה צריכין להודות"

סעודת הודאה – שנה להשתלה (ח"א)
הודיה – מהשרש באמונה הפשוטה
ועד להדהוד בגוף הגשמי

20 טרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך

סקירת התנ"ך (5)
עבר, הווה או בייקטיבי והווה סובייקטיבי

25 הניגון החסידי

ניגון מספר 567
מחודש מנחם-אב תשפ"ד

26 הסיפור החסידי

שר בית הזהר
רבי צבי הירש מזידיטשוב

28 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
ביאור פנימי על העליה מכתה ח' לכתה
ט' והיחס לספרות חול וטבע לילדים

29 פאָדור גלעז'ס

נחש הנחש
רזי ילמד אותנו מה ההבדל
בין נחש הנחש לנחש הגדול

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

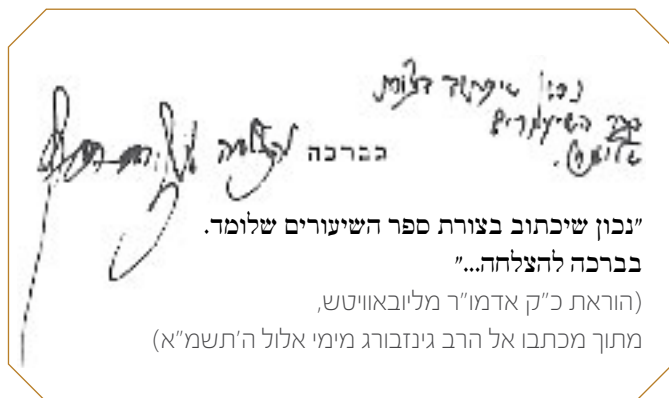
עיצוב: דעה צ' אביחיל

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בארץ הקדש ובתפוצות ובתוכם לקוראינו עלון **נפלאות**.
לפניכם גליון **מלא בכל טוב** לשבת **פרשת חקת** – שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים.
מה בגליון?

השיעור הראשון – **"שנו מידותי"** – נמסר בליל **ג' תמוז** באנגלית ובהמשך שודר לתלמידים בחו"ל ונוגע **בתכונות האופי המיוחדות והיסודיות לשליחות** שעלינו ללמוד **מדמותו הענקית של הרבי** – **האמונה האינסופית** בה', בחלק אלוהי שבכל יהודי ובטוב הגנוז בכל נברא, **ההתמסרות** המוחלטת מתוך **דביקות** במטרה, **הדאגה** וה**אכפתיות** לכל יהודי באשר הוא ותחושת **האחריות** המוטלת עלינו מן השמים.

השיעור השני – **"ארבעה צריכים להודות"** – הוא **חלקה הראשון של סעודת ההודאה** לרגל שנה להשתלה של הרב ולרגל ניסי מבצע "עם כלביא", והוא מעמיק **בארבעת הדברים עליהם צריכים להודות** ולברך **"הגומל"** מתוך הקבלה שלהם למערכות נוספות.

בשיעור השלישי – **רטרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך** – ממשיך הרב את סדרת שיעורי ההתבוננות במבנה התנ"ך, תוך שהוא מעניק **זוית חדשה** וגדושת **עבודה פנימית** על השוני בין לימוד התורה, לימוד הנביאים ולימוד הכתובים.

בשבוע האחרון חזר הרב, אחרי הפסקה של כמה שנים, לכתוב **ברשתות החברתיות** מסרים קצרים בעברית ובאנגלית. **'פנינים'** מתוך המסרים היפהפיים האלה משובצות בגליון השבוע, ובע"ה גם בגליונות הבאים.

עוד על מאורעות השבוע במשפחת **'גל עיני'**, כולל כאלו שיתכן שישפיעו על קוראי נפלאות, אתם מוזמנים לקרוא **באתר הקהילה הפעילה** שלנו derechaim.info

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת בלק הבעל"ט:

נ"ך יומי – מלכים א' פרקים יח-כב, מלכים ב' פרקים א-ב; משנה – מכות פרק ב.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

חיים של שליחות

הזולת, וגם את הדאגה לטפל בפועל בכל מה שהוא זקוק לו, בגשמיות וברוחניות. הרבי דואג באמת לכל אחד ואחת, וכל שליח של הרבי לומד להזדהות עם הדאגה הזו ולפעול לאורה. התכונה הרביעית היא אחריות. שליחות לא מונעת רק ממוטיבציה אישית – מאמינה, מסורה ודואגת ככל שתהיה. היא גם מוטלת על האדם כחובה מלמעלה, משימה שהוא עתיד ליתן דין וחשבון על מילויה. יסוד היסודות בהנהגת הרבי הוא קבלת-עול, שהופכת את התפקיד למחייב ומתמיד בכל מצב בחיים – "ותהי המשרה על שכמו".

ההשראה לארבע התכונות הללו מגיעה מארבע דמויות עמן מזדהה הרבי: ההשראה לאמונה נובעת מההזדהות עם אברהם אבינו, שגם כאשר "הוא מהעבר האחד וכל העולם מהעבר השני" הוא קורא בשם ה' א-ל עולם ומאמין שבסופו של דבר כולם יקבלו ממנו את האמונה. ההשראה למסירות מגיעה מהזדהות עם מדמותו של משה רבינו, שאין לו בחייו מאומה חוץ מהטבה לעם ישראל. ההשראה לדאגה מתקבלת מתוך ההזדהות עם מלך המשיח, המקיים בעצמו "כי מרחמם ינהגם" – רחמים בלב, ברגש אכפתי, והנהגה בפועל, בדאגה מעשית לכל צרכי העם ("כי מרחמם" בגימטריא "דאגה בלב איש" ובגימטריא משיח). ההשראה לאחריות – התחושה ששלומו של כל יהודי מוטל על שכמי – באה מההזדהות עם מרדכי הצדיק, עליו האחריות לכל "עם מרדכי". התקשרות אמתית לנשמה הכללית של הדור, "ראש בני ישראל", גורמת לכל אחד ואחת לנסות להתאים את אופיו המיוחד לאופי של נשיא הדור ולאמץ את תכונותיו בשליחותו האישית, בדרך להבאת הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

אין מי שלא מכיר לפחות אחד מאלפי שליחיו של הרבי מליובאוויטש, הפזורים בעולם כולו. שאיפתו של הרבי היא שכל יהודי יהיה שליח. כדי לחיות חיים של שליחות כדאי להתבונן בתכונות האופי של הרבי ולהשתדל לאמץ אותן בחיינו שלנו – "שלוחו של אדם כמותו". נתבונן בארבע תכונות עיקריות המאפיינות את הרבי ואת יחסו לשליחות:

התכונה הראשונה היא אמונה. קודם כל, האמונה התמימה והמוחלטת בה', בתורתו ובהשגחתו הפרטית עלינו. מעבר לכך, הרבי ממחיש את דברי הבעל שם טוב שכשם שמאמינים בה' כך יש להאמין בכל יהודי. הרבי משדר לכל אדם שהוא מאמין בכח הטמון בו לעשות את רצון ה' ולהצליח בשליחותו, הרבה יותר ממה שהאדם מאמין בעצמו. ועוד יותר, כדי לצאת לשליחות שמגמתה השפעת טוב לעולם צריך אמונה בכך שהעולם הוא טוב, ושככל בני-האנושות יש גרעין פנימי של טוב.

התכונה השנייה היא מסירות. מרגע קבלת הנשיאות מוקדשים חיי הרבי ללא שיוור למימוש שליחותו בעולם, מתוך דבקות מוחלטת במטרה הסופית שהוא הציב – הבאת הגאולה האמתית והשלמה, בלי שאף יהודי ישאר בגלות. על כל אחד לאמץ לעצמו את המסירות ואת הדבקות במטרה כדי להצליח בשליחותו שלו.

התכונה השלישית היא דאגה, הכוללת גם את האכפתיות מלאת האהבה והחמלה כלפי

שיעור

תכונות השליחות בהשראת הרבי מליובאוויטש

"שנו מדותי"

קיצור מהלך השיעור

במוצאי שבת, לכבוד ג' תמוז – יום ההתקשרות לרבי מליובאוויטש – נמסר שיעור מיוחד באנגלית (ששודר לתלמידים בחו"ל). מתוך דמותו הענקית ורבת־האנפין של הרבי מתמקד השיעור בתכונות אופי יסודיות השייכות במיוחד לתחום השליחות – האמונה האין־סופית של הרבי בה' ובחלק האלוקי שיש בכל אדם, ההתמסרות המוחלטת לשליחות מתוך דבקות במטרה, הדאגה והאכפתיות לכל יהודי ותחושת האחריות המלאה המוטלת על כתפיו. אם נצליח לאמץ את התכונות הללו במילוי השליחות שלנו בחיים היא תתממש בצורה הטובה ביותר, העולם יהפוך לטוב הרבה יותר ונגיע למטרת־העל שהציב הרבי לו ולנו מרגע קבלת הנשיאות, הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו! נציין שהשיעור נושא את האופי המיוחד של שיעור באנגלית, ושהיה לו גם המשך משמעותי למחרת שלא נכנס לגיליון השבוע, לקוצר היריעה וקוצר הזמן, וגם מתוך הרגשה שהלואי שנפנים את מה שמופיע כאן לפני שנעבור לפרק הבא. בהצלחה לנו!

התכונות היסודיות ביחס לשליחות

היום ג' תמוז, היום בו נלקח מעינינו הרבי מליובאוויטש לפני 31 שנים. עבור כל מי שמרגיש מחובר לרבי זהו יום של התבוננות וחשבון נפש במגמה להרגיש את עוצמת אופיו של הרבי ולנסות לשלב אותה בחיינו – ללמוד ממנו כיצד לנהל את חיינו ולהקדיש אותם להבאת הגאולה האמתית והשלמה לעולם כולו, להביא את המשיח לעולם.

ננסה לזהות ולתאר את ארבע התכונות

הבסיסיות של הרבי בהקשר לשליחות בחיים. לכל אחד יש שליחות בחיים, וכדי למלא את שליחותנו כמיטב יכולתנו עלינו לקבל ממנו השראה, ללכת בעקבותיו ולתקן את תכונות האופי שלנו^א, על ידי נסיון לראות במידותיו

^א נרשם ונערך באנגלית על ידי משה גנוט. התרגום נערך על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה. אור ליג' תמוז פ"ה – הקלטה (אנגלית).

א לכל אחד יש אופי מיוחד, "לא כל אפין שוין", ובכל זאת על כל אחד ואחת לנסות להתאים את אופיו הפרטי

בעצם, אנו

מאמינים
שהפנימיות של
כל האנושות,
תמצית המהות
שלה, היא טובה.
עלינו להאמין
בכך, כי באופן
גלוי אנו רואים
התבטאויות
והתנהגויות
שליליות רבות של
האנושות סביבנו

של הרבי מודל לחיקוי^ה
(להיות "מחקה למלך"^ה).
ארבע התכונות
הן: אמונה (faith),
מסירות (dedication),
דאגה (care) ואחריות
(responsibility).

אמונה בטוב

הכל מתחיל באמונה.
כח האמונה שייך לראש
העליון של הכתר, רישא
דלא ידע ולא אתידע
(רד"א)^ה, שמעל ומעבר
לכחות האחרים של
הנשמה. באופן פשוט, האמונה היא אמונה
באלקים – אמונה שה', בורא העולם, נמצא
כאן אתנו, שהוא משיג עלינו בהשגחה פרטית
ושכל מה שקורה הוא ישירות ממנו וממילא הכל
טוב. הגם שלא תמיד אנו יכולים לראות את
הטוב הגלוי, אנו מאמינים בודאות שהכל טוב

– היות ש"ממך הכל"^ה, ואתה ה' הטוב המוחלט
– וכן מאמינים שבקרוב נראה את הטוב כ"טוב
הנראה והנגלה".

זו המשמעות הפשוטה של אמונה, אבל לפי
הבעל שם טוב האמונה היא לא רק בה' – היא
כוללת גם אמונה בעם ישראל. כמו שמאמינים
בה' צריך להאמין בכל יהודי^ה. כל נשמה יהודית
היא "חלק אלוה ממעל ממש"^ה, והבעל שם טוב
מלמד ש"העצם כשאתה תופס במקצתו אתה
תופס בכולו"^ה.

בעצם, אנו מאמינים שהפנימיות של כל
האנושות, תמצית המהות שלה, היא טובה^ה.
עלינו להאמין בכך, כי באופן גלוי אנו רואים
התבטאויות והתנהגויות שליליות רבות של
האנושות סביבנו. לעם ישראל יש אויבים
מושבעים רבים, ובכל זאת אנו מאמינים, על
פי תורת הבעל שם טוב, לא רק בטוב של הנפש
האלקית של ישראל, אלא שהגרעין הפנימי
של הנפש האנושית בכלל הוא טוב כי ה' הוא
טוב. ה' ברא את העולם בטובו ו"טבע הטוב
להטיב"^ה, וכמו שכתוב "עולם חסד יבנה"^ה
(וחסד משמעותו טוב)^ה, מעשה חסד הוא
מעשה טוב וצריך להיות "טוב לשמים וטוב
לבריות"^ה, ואף שהוא ברא אותו בצורה כזו
שבריו ההשתלשלות והצמצומים של האור
יש גם תופעות שנראות לא־טוב – תופעות
שעלינו לתקן – בכל זאת הכל נובע מהטוב

לאופי של הנשמה הכללית של הדור, נשיא הדור השקול
כנגד כל אנשי הדור (ע"פ רש"י על במדבר כא, כא) משום
שהוא כולל אותם יחד. על ידי תיקון האופי אפשר לתקן
את המציאות החיצונית, בסוד "אף עשיתיו" (ישעיה מג,
ז). ורמז: אופי עולה מהיטבאל, אשת התיקון, יחוד מהיבן
וכו'. וכן אופי נוסריקון אוריפי – האופי של כל אחד הוא
האור והיפי המיוחדים שלו (אוריפי עולה רבקה, הנקודה
האמצעית של תרגי, אורות וכו', וד"ל).

ב. הנסיון לאפיין מדות מסוימות של הרבי כדי ללמוד
מהן הוא על דרך מאמר רבי שמעון לתלמידיו "שנו מדות"^ה
(גיטין סז, א), שמתפרש בחסידות גם על המדות הטובות
כפשוטו (ראה לוח "היום יום" כ"ג אלול). ורמז: "שנו מדות"^ה
בימטריא שפלות, יסוד כל המדות הטובות.

ג. ספרא קדושים א. וראה מלבי"ם לויקרא יט, ג. ישנו
חיקוי שלילי, עליו נאמר "הרבה עשו כרשב"י" [נמשום כך]
ולא עלתה בידם" (ע"פ ברכות לה, ב; וראה כש"ט (קה"ת)
אות ד), חיקוי חיפזני "כקוף בפני אדם" (ב"ב נח, א; תנחומא
לך לך) – קוף לשון copy... – והרי אי אפשר לעשות
'קופי' של הרבי. אבל החיקוי החיובי – emulate באנגלית –
לימוד מהדוגמה האישית של הרבי לפי הכלים והאופי שלי,
"ממנו יראו וכן יעשו" (רמב"ן על שמות מ, ב) – הוא רצוי
מאד, כמוכן.

ד. ע"פ זהר ח"ג רפח, א"ב.

ה. דברי הימים א כט, יד.

ו. בשם הבעש"ט. ראה גם תשורה "מפי השמועה"
(התוועדות יום הולדת דורות תשפ"ב) עמ' פ.

ז. תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה).
ע"פ איוב לא, ב.

ח. הספדות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז
(וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

ט. וראה שיחות הר"ן עח.

י. ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער
שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

יא. תהלים פט, ג.

יב. שני המושגים מצטרפים בביטויים רבים, כמו "אך טוב
וחסד" (תהלים כג, ו) או "גומל חסדים טובים" (ברכות
השחר וברכת אבות).

יג. קידושין מ, א.

שהיא התכונה הראשונה של הרבי המלמד אותנו ללכת בעקבותיו. הכל מתחיל באמונה.

על אברהם אבינו, היהודי הראשון, אומרת

התורה "והאמן בהוי"ט^{טז} – הוא

הראשון בתנ"ך שמוזכר שהאמן

בה', ולכן הוא נקרא "ראש כל

המאמינים"^{יז}. כפי שעוד נסביר,

אברהם הקדיש את חייו להביא

טוב לאנושות כולה, על ידי גילוי

אלקות לכולם – זהו הטוב

המוחלט. אף שבהתחלה אברהם

נקרא "העברי"^{יח}, "אברהם

מהעבר האחד וכל העולם מהעבר

השני"^{יט}, הוא האמן שכל אלה

שבעבר השני הם כלים מוכנים

לקבל את האור שהוא מגלה

לעולם, כי מהותם הפנימית היא

טובה. זו דוגמה מוחשית לאמונה

שמופיעה באופן כה עז באופיו של הרבי.

מסירות ודבקות במטרה

התכונה השניה היא מסירות – שאדם

מקדיש את עצמו לשליחות שלו. המסירות

מתבטאת בדבקות במטרה – בכך שהאדם

מתמקד לחלוטין במטרת שליחותו בחיים. זה

מתחיל ממה שנקרא בחסידות 'מסירה ונתינה',

וכשאני מסור ונתון לחלוטין לשליחות שלי אני

גם דבק במטרת השליחות שלי, ביעד הסופי

שלה.

הרבי היה האדם הכי מסור ונתון לשליחותו.

על ידי מסירת עצמו לשליחותו, חייו האישיים

הפכו, במובן מסוים, לחסרי ערך. הם היו

משמעותיים עבורו רק במדה שהם עזרו לו

^{טז} בראשית טו, ו. "והאמן בהוי"ט עולה עין, ה"פ הוי", י"פ (ממוצע כל אות) אחד, סוד האמונה בהוי"ט אחד של "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), "כי אחד קראתיו" (ישעיה נא, ב).

^{יז} שמות רבה כג, ו. (ע"פ שה"ש ד, ח).

^{יח} בראשית יד, ג.

^{יט} בראשית רבה מב, ח.

של ה', וממילא הנקודה הפנימית והעצמית שלו

היא טובה (כך יתפרש הביטוי "אמר לדבק טוב

הוא"^{יז}, שהטוב של ה' נדבק בטוב של כל אחד

מברואיו – "טוב הוא").

כדי להתחיל לגלות את

אור ה' לעולם אנחנו זקוקים

לאמונה הזו – אמונה בו

עצמו, אמונה בעמו הנבחה, עם

ישראל, ואמונה בכל האנושות,

כל הבריות שנבראו על ידי ה'.

שוב, אנו מאמינים שה' ברא את

הכל בטובו, וממילא במהותו הכל

טוב (אמונה בגימטריא¹ ופעמים

טוב – כל ששת צירופי המלה

טוב – לומר שהכל טוב מאת

ה' וכולם טובים בעצם, כל דבר

מה'זוית' צירוף שלו). לכן אנחנו

יכולים לכוון עם כל אדם ועם כל

דבר יחס פרסונלי קרוב של אני-אתה, ולא רק

של אני-הוא^{יח} (במונחים של הפילוסופיה). בכך,

אנו יכולים להשפיע באופן חיובי על הכל וגם

לקבל משוב חיובי מהכל. כל זה כלול באמונה,

יד ישעיה מא, ז (שם הביטוי הוא בהקשר שלילי, אך "מנהג ישראל תורה" להשתמש בו בחיוב, החל מנוסח ה'תנאים'). ורמזים בביטוי: "אמר לדבק טוב הוא" עולה 406, אתה – יחס של אני-אתה לכל אחד, כדלקמן בפנים – משולש כח, ז"פ חן (רק אמצעי התיבות עולים חן והשאר עולה עוד ו"פ חן, בגימטריא שליח). רק "טוב הוא" עולה 29, חצי חן, כך ש"אמר לדבק" עולה יג פעמים "טוב הוא" (שמאל, מחשבה טובה וכו'). רק ראשי התיבות עולים אדם-מה ט במשולש, והשאר עולה 361, חוה ברבוע. במספר קדמי "לדבק טוב הוא" עולה 849 (אחדות פשוטה, הפירמידה של אחד, דעת משה – עליו נאמר "כי טוב הוא", כמבואר בסיום השיעור – וכו') ועם "אמר" עולה 1760, כב פעמים יסוד, בסוד "עשרים ושתים אותיות יסוד" של תורת משה. כשמעלים כל אות בביטוי ברבוע הכל עולה 52704, 183 (ג"פ היום) פעמים רפח (סוד בירור רפח ניצוצין), 864 ("עבדו את הוי' בשמחה" וכו') פעמים אין (הפיכת ה'אני' ל'אין). אם מציינים את יג האותיות של הביטוי כצורת השראה האותיות באמצע (ק) ובארבע הפינות (א ד ו א) עולות 112 (סוד יבק) – ובמילוי עולות חמש האותיות הללו 832 (ארץ ישראל לב פעמים הוי', ד"פ יצחק) – והשאר עולה 294 (ו"פ ז ברבוע, "אין מלך בלא עם").

טו ראה באריכות שיעור כ' טבת תשע"ח (ובנקודה המעובדת מתוכו 'אין רע יורד מלמעלה').

למלא את שליחותו. בניגוד לאמונה, שהיא תכונה השייכת לעל־מודע של הנשמה, שורה עליה כאור מקיף, מסירות ודבקות הן תכונות פנימיות של הנשמה, חוויות שאדם חש בתוך עצמו – אני מוסר את עצמי לשליחות ודבק במטרה, כאשר כבר מהרגע הראשון של מסעי לעבר אותה מטרה אני רואה אותה.

דאגה

התכונה הבאה היא דאגה כנה לזולת, דאגה לטובת הזולת הן בגשמיות והן ברוחניות. הדאגה היא לא רק לדאוג במובן המקובל הפשוט (worry) אלא לדאוג לזולת כביטוי של אהבה עמוקה כלפיו (care). הדאגה היא גם לא רק אכפתיות (concern)

– ודאי אני דואג לזולת משום שאכפת לי ממנו, אבל דאגה אמתית היא הרבה יותר מאשר אכפתיות. אפשר להאמין באנושות וגם להתמסר לשליחות שלי להביא אור לעולם, אבל זו עדיין לא דאגה לזולת באמת. מי שיש לו באמת את מדת הדאגה הפנימית לזולת חש, באופן אינסטינקטיבי, קשר עצמי עמוק לכל פרט ופרט, לכל איש ואשה, בעולם. דאגה זו נובעת מאהבה וחמלה³ – תחושה שאתה מאד־מאד חשוב עבורי ושאיני מוכן ומזומן תמיד לעשות הכל עבורך. זו הדרך בה התייחס הרבי לכל אחד ואחת.

כפי שכבר רמזנו, לדאגה הזו יש גם משמעות מעשית (לא רק רגש האכפתיות בלב), כמו אחות בבית־רפואה שדואגת לחולה – הדאגה שלה היא לא רק רגש בלב, היא מתבטאת בעיקר בטיפול מסור בפועל (לא רק to care for אלא

שדורש טיפול. **דאגה** בגימטריא **אהבה** שבלב, אך מי שדואג באמת בלב מוכן תמיד לדאוג לזולת במעשה בפועל, הוא דואג לספק לחבר הנצרך את הטיפול הטוב ביותר עבורו (בטיפול שלו עצמו או בתמיכתו הכספית). זו התכונה השלישית שאנחנו רוצים ללמוד מהרבי.

אחריות

התכונה הרביעית והאחרונה היא אחריות. מה ההבדל בין לקחת אחריות על משהו למסירות כלפיו? אפשר לחשוב שאחריות ומסירות הן זהות, אבל למעשה יש ביניהן הבדל משמעותי. הקדשת חיי לשליחותי, המסירות שהזכרה לעיל, נובעת ממוטיבציה פנימית שלי – אני מוסר את עצמי ומקדיש את עצמי לשליחותי. לעומת זאת, מקורה של האחריות הוא אחר – להיות אחראי על משהו פירושו להרגיש שהדאגה לזולת והעזרה לו הן חובתי (לא בחירתית), שעבוד המוטל עלי (במובן של אחריות בלשון חז"ל, "נכסים שיש להם אחריות"⁴) – להיות אחראי פירושו בעצם להיות 'נכס' המשועבד למי או למה שאני אחראי עליו). שליחות יכולה לבוא מתוך מוטיבציה אישית שלי (אני בוחר להתמסר), או מתוך קבלת עול החובה שה' הטיל עלי. אלו שני כיוונים שונים: הראשון בא מתוך עצמי והשני כפקודה מלמעלה, כמו חייל שמקבל פקודה ואחראי למלא אותה (וגם "עתיד ליתן

אני מוסר את עצמי לשליחות ודבק במטרה, כאשר כבר מהרגע הראשון של מסעי לעבר אותה מטרה אני רואה אותה

כא ראה לדוגמה קידושין פ"א מ"ה.

כ רומז: אהבה־חמלה־דאגה ר"ת אחד (העולה דאגה).

האחריות

שמוטלת כחובה
היא ודאי תכונה
של הרבי שעלינו
לאמץ לעצמנו,
שהרי יסוד-
היסודות אצל
הרבי הוא המושג
קבלת-עול

"שכינה במערב" (כח).

את הדאגה זיהינו גם באהבה
ובחמלה ברגשות הלב (ספירות
המורגש, חג"ת) וגם בהתנהגות
בפועל (ספירות המוטבע, נה"י),
המדות המקבילות ל-ז שבשם.

המסירות והדבקות במטרה
הן תכונות של ספירת הדעת,
כח היחוד וההתקשרות^{כט}. הדעת
מאפשרת לשכל שלי להתחבר
למהות האמתית שלי, שהיא

השליחות שלי. הדעת לוקחת את ההבנה של
השכל, ששייכת לספירת הבינה – ה עילאה
שבשם – והופכת אותה להתמסרות מלאה
לשליחות שלי, בבחירה החפשית שלי (השייכת
לדעת^ל). על הקשר בין הבינה והדעת נאמר "אם
אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{לא},
והמסירות לשליחות שנוצרת מהשילוב שלהן
שייכת כאן ל-ה עילאה שבשם.

ההקבלה הזו מסבירה גם את הדמיון בין
מסירות ואחריות, עד שניתן להתבלבל ביניהן,
משום ששתיהן מקבילות לאות ה שבשם –
הראשונה ל-ה עילאה והשניה ל-ה תתאה (כאשר
"הא בהא תליא").

האמונה – ובמיוחד האמונה בטוב המוחלט
של כל מה שה' ברא לכבודו^{לב} – מתגלה בחכמה
שבנשמה (כמבואר בספר התניא^{לג}), כנגד ה-י
שבשם.

ורמו לגבי ארבע התכונות: **אמונה מסירות**
דאגה אחריות עולות 1456, הוי' (26) פעמים

דין וחשבון^{כב} למפקדו אם מלא
או לא מלא אותה (כדבעי).

האחריות שמוטלת כחובה
היא ודאי תכונה של הרבי
שעלינו לאמץ לעצמנו, שהרי
יסוד-היסודות אצל הרבי
הוא המושג קבלת-עול. כשם
שהאמונה שייכת לרמה הגבוהה
ביותר של הנשמה, כך האחריות
שבה מקבלת-עול שייכת
למדרגה התחתונה ביותר, ספירת

המלכות, הכח הנמוך והמעשי ביותר של הנשמה
(ואם כן, על אמונה ואחריות ניתן לדרוש "מגיד
מראשית [האמונה, המדרגה העליונה, סוד
'תשורי מראש אמנה'^{כד}] אחרית [האחריות,
המדרגה האחרונה]"^{כד}). וכמו שהזכרנו, אחריות
תמיד מלווה בסופו של דבר בדרישה לחשבון-
צדק (מתאים למלכות, שנקראת "צדק"^{כה} ו"בנין
המלכות מן הגבורות [הדינים]"^{כו}): 'האם מלאתי
או לא מלאתי את אחריותי?'.^{כז}

המבנה הפנימי של ארבע התכונות

נחזור וננתח את ארבע התכונות שאנו באים
ללמוד מאישיותו והתנהגותו של הרבי, בהקבלה
לאותיות שם הוי' ב"ה:

כפי שכבר אמרנו, אחריות מקבילה למלכות
– קבלת עול מלכות שמים – ולכן מקבילה
לאות האחרונה של הוי', ה תתאה. אחריות היא
גם מלשון אחר^{כח}. המלכות – הספירה האחרונה,
כנ"ל – מכוונת כנגד צד האחור של האדם (סוד

כב אבות פ"ג מ"א ופ"ד מכ"ב.

כג שה"ש ד, ח.

כד ישעיה מו, י.

כה הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו"): "צדק מלכותא
קדישא".

כו ע"ח שכ"ה דרוש ב; של"ד; טעמי המצות פרשת
בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

כז אחר גם במובן של "אחרי הוי' אליהם תלכו" (דברים
יג, ה) – הליכה אחרי מישהו משמעה לקבלו כסמכות
ולקבל ממנו השראה וכו'.

כח ב"ב כה, א"ב.

כט תניא ספ"ג. ראה התוועדות כ"ד טבת (נדפסה בגליון
בא) השתא.

ל ראה הנפש פ"ז עמ' קכג.

לא אבות פ"ג מ"ז. בינה דעת עולה ישראל, כידוע, ויש
לומר שסוד ההבדל בין שני שמותיו של יעקב אבינו –
יעקב וישראל – הוא שיעקב שייך לעבודת תיקון הפרט
ואילו ישראל שייך למסירות לשליחות אל הכלל והדבקות
במטרתה (סוד "כי שרית וגו'", וד"ל).

לב אבות פ"ו מ"א.

לג תניא פ"ט.

מרגע שמשה

רבינו מקבל את השליחות הוא מקדיש את חייו אליה בלבד, "מן ההר אל העם", ללא כל פניה לצרכיו שלו

להוי' (56), הכל הוא אמונה בהוי' ורצון להגיע להוי', להתדמות אליו יתברך ולגלות אותו בעולם כולו. מכיון שהכל הוא כפולת 26, ממילא הוא גם כפולת 13, המלה **דאגה** (כנ"ל) – הכל עולה **דאגה** פעמים **אהבה** – **חמלה** (הצד הרגשי של הדאגה, כנ"ל), **דאגה** פעמים **"סוד הוי'"**^{לד}, רמז למאמר חז"ל "אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו"^{לה}. את "סוד הוי'", סתרי התורה, סודות האמונה, מוסרים רק למי שמסור להוי', מי שיש לו מסירות לשליחות שהטיל עליו ה' – האמונה והמסירות, **יה**, "הנסתרות להוי' אלהינו"^{לו} במבנה שלנו, נמסרות לו, בעל הדאגה, על מנת לגלות אותן בבעל האחריות, ה תתאה שבשם, ודוק.

הזדהות הרבי

עם ארבע דמויות

את ארבע התכונות שהזכרנו אפשר להקביל לארבע דמויות עיקריות, שאפשר לומר שהן הדמויות שהרבי הכי הזדהה איתן:

כפי שכבר הוזכר, האמונה שייכת באופן מובהק לאברהם אבינו, "ראש כל המאמינים". דמותו של אברהם אבינו, שמפיץ את בשורת האמונה הטהורה שלו לאנושות כולה – מתוך מסירות נפש, בלי להתפעל מכך שהוא בודד באמונתו, אבל מתוך אמונה בהירה שבסופו של

לד תהלים כה, יד.

לה חגיגה יג, א.

לו דברים כט, כח.

דבר המסר שלו מתאים לכולם – היא ודאי מקור השראה לכל מפעל השליחות של הרבי. את המסירות והדבקות במטרה, השייכות לתכונת הדעת, ניתן ללמוד ממשה רבינו, הדעת של כלל ישראל^{לז}. תכונת הדבקות קיימת אצל משה מהרגע הראשון, כפי שנאמר בלידתו "ותרא אותו כי טוב הוא"^{לח}, בסוד "אמר לדבק טוב הוא" שהוזכר לעיל (ואין עוד "טוב הוא" בתנ"ך). מרגע שמשה רבינו מקבל את השליחות הוא מקדיש את חייו אליה בלבד, "מן ההר אל העם"^{לט}, ללא כל פניה לצרכיו שלו^מ, כאשר לנגד עיניו עומדת מטרת השליחות – גאולת ישראל, מתן תורה וההגעה לארץ ישראל. משה רבינו הראשון – הממשיך ב"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"^{מא}, כפי שהזכיר הרבי איך-ספור פעמים – הוא הדמות השניה עמה מזדהה הרבי. הדאגה האמתית לכל יהודי שייכת לדמות שהרבי העמיד בראש מעיניו, וכל חייו היו מכוונים להביא אותה – "להביא לימות המשיח". על המשיח נאמר "כי מרחמם ינהגם"^{מב} ("כי **מרחמם**" בגימטריא **משיח**!) – הרחמים הם הדאגה בלב (במורגש) וההנהגה היא ביטויה של הדאגה בהנהגת העם בפועל (במוטבע). יותר מכל דמות אחרת, הרבי מזדהה עם המשיח ודואג דאגה משיחית לכל יהודי (כנודע ש"**דאגה בלב איש**"^{מג} בגימטריא **משיח**).

תחושת האחריות על כל יהודי – מתוך הרגישות לשאלה 'מיהו יהודי?' – שייכת לדמות עיקרית נוספת איתה הזדהה הרבי, מרדכי היהודי (כמו שאנחנו מסבירים כל פעם בפורים). מרדכי מבטא את האחריות של המשה שבדור – "מרדכי בדורו כמשה בדורו"^{מד} (כפי שהדגיש

לז תניא פמ"ב.

לח שמות ב, ב.

לט שמות יט, יד.

מ מכילתא (הובא ברש"י) עה"פ.

מא ע"פ תקו"ד תקון סט (ק"ב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

מב ישעיה מט, י.

מג משלי יב, כה.

מד ראה אסתר רבה ו, ב.

י	חכמה	אמונה	אברהם
ה	בינה־דעת	מסירות	משה
ו	מדות	דאגה	משיח
ה	מלכות	אחריות	מרדכי

נבקש כעת מה' לתת לנו את ההשראה והתבונה כדי שנוכל קודם כל לתפוס כיצד הרבי מליובאוויטש – אדם בעולמנו – הצליח להגיע למילוי כה מושלם של ארבע תכונות אלו. כשנתבונן בדברים ונבקש מה' שגם אנחנו נזכה 'לחקות' את הרבי וללכת בעקבותיו ("ממנו יראו וכן יעשו"^{מח}), בודאי נקבל מהרבי את אורו והשראתו ללכת בדרך בה הוא חי כדי שנוכל לזכות לזרז את ביאת משיח צדקנו בגאולה האמתית והשלמה במהרה בימינו אמן.

מח רמב"ן על שמות מ, ב (ע"פ שופטים ז, יז).

הרבי במאמר האחרון שהגיה, ד"ה "ואתה תצוה" (תשמ"א) – על כל העם, עד שכל עם ישראל נקרא על שמו "עם מרדכי"^{מה}.

ורמז: **אברהם משה מרדכי משיח** (לפי סדר הדורות^{מו}) עולה 1225, **יהודי** ברבוע, **לב טוב** במשולש, **"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר"**^{מח} (מספר שהנקודה האמצעית שלו היא **תריג**, **משה רבינו**, לו נאמר הפסוק הזה במעמד קבלת השליחות שלו).

סיכום ותפלה

נסכם את ההקבלות שראינו:

מה אסתר ג, ו. מו בהקבלה לשם הוי' ב"ה – כפי שהוסבר לעיל – סדר הדורות יוצר את הצירוף י"הי"ו, הצירוף לפיו מסודרות הפרשיות בתפילין דרבינו תם (ראה שעה"כ דרושי תפילין דרוש ו), וד"ל. מד שמות ג, טו.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ ג' תמוז הוא יום התבוננות וחשבון נפש כדי ללכת בדרכו של הרבי.
- ♦ עלינו לאמץ ארבע תכונות בולטות של הרבי: אמונה, מסירות, דאגה ואחריות.
- ♦ על כל אחד מבני הדור להתאים את האופי הפרטי שלו לאופי הנשמה הכללית של נשיא הדור.
- ♦ חיקוי שלילי הוא נסיון־העתקה חיצוני (copy "כקוף בפני אדם") וחיקוי חיובי הוא לימוד מדוגמה אישית בהתאם לכלים ולאופי שלי.
- ♦ כדי להפיץ את אור ה' בעולם צריכים אמונה בה', אמונה בנשמות ישראל ואמונה בטוב שבכל הבריות.
- ♦ מתוך האמונה בטוב שבכל הנבראים אפשר לכוון עם כולם יחס פרסונלי קרוב של אני־אתה.
- ♦ יש להתמסר לשליחות באופן מלא, מתוך ראייה תמידית של מטרת השליחות ודבקות בה.
- ♦ דאגה לזולת כוללת אכפתיות בלב, מתוך אהבה וחמלה, ודאגה מעשית לטיפול בכל צרכיו.
- ♦ מסירות נובעת ממוטיבציה אישית ואחריות היא חובה ושעבוד המוטלים עלי מבחוץ.
- ♦ הרבי מזדהה עם ארבע דמויות – אברהם אבינו (מקור האמונה), משה רבינו (מקור המסירות), מרדכי היהודי (מקור האחריות) ומלך המשיח (מקור הדאגה).

"ארבעה צריכין להודות"

קיצור מהלך השיעור

בשבוע שעבר נערכה **סעודת הודיה** במלאת שנה לניתוח **ההשתלה** של הרב, וכציון ל**נסי מלחמת עם כלביא**.¹ בשבוע שעבר פורסם חלקה השני של ההתוועדות, שעסק בעיקר בענייני הציבור האקטואליים. השבוע מתפרסם החלק הראשון, העוסק בעומק **בהקבלת הארבעה שצריכים להודות** – "יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא" – **"לארבעה לא ידעתים" ולארבעת האברים החיניים** שיש בגוף. תנועת **ההודיה** בנפש **עולה** כאן מעלה מעלה, עד לשרשה **באמונה הפשוטה** שבנפש, וגם **יורדת** מטה מטה, לחדור **לגוף הגשמי** ולהדהד בתוכו, כשמתוך ההקבלות עולים סודות עמוקים וגם תובנות חשובות לגבי **מצבי הקושי** השונים שכאשר זוכים להחלץ מהם **מודים לה'** – "וכל החיים יודוך סלה!"

וחיים תלויים זה בזה. עיקר התודה שאומרים לקב"ה – וכל מי שמסייע – הוא על החיים. כל הארבעה שצריכים להודות הם מי שיצאו

להודות על חסדו של ה' ונפלאותיו, היינו להרגיש שחסד ה' נפלא עד מאד. חסד נפלא ר"ת חן והוא בגימטריא יחוד השמות **עב, חסד, ויקסא, נפלא** (והוא סוד "עץ החיים", "אור הוי", "זכור" וכו', כנודע), פנימיות אבא ופנימיות אמא (המקור ללידת נשמות חדשות של ימות המשיח, כנודע). לפני ארבעת פסוקי ה"יודו" (העולה הוי') וגו', הפרק פותח בפסוק הודיה כללי – **"הדו" [אותיות הוד, עולה יה] להוי' כי טוב כי לעולם חסדו**. "הדו" ועוד ד"פ "יודו" עולה 119, ז"פ "טוב" הנזכרים במע"ב. בחמשת הפסוקים יש סה"כ 140 (הפירמידה של 7) אותיות (24 בראשון ו־29 בכל אחד מארבעת הבאים, בהם סה"כ "חן חן"), ה"פ (ממוצע כל פסוק) כח.

א. "וארבעה לא ידעתים" להודות על החיים

כתוב ש"ארבעה צריכין להודות"^א והסימן הוא "וכל החיים יודוך סלה".^ב כתוב בספרים^ג ש"חיים" ר"ת **חבושיסורים-ים-מדבה**, הארבעה שצריכים להודות, כמו שכתוב בפרק קז בתהלים^ד. אם כן, רואים על פי פשט שהודיה

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. כ"ו סיון פ"ה – כפ"ח.

א ברכות נד, ב.

ב נוסח ברכת "מודים" בעמידה.

ג טושו"ע או"ח סי' ריט, א.

ד בכל אחד מה"ארבעה צריכים להודות" נאמר "יודו להוי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם" – על כל אחד מהם

עיקר התודה

ארבע בחינות של חיים. איזה פסוק במקרא זה מזכיר?

שרש ההודיה ברדל"א

קודם כל נקדים משהו שהרבי כותב בקונטרס "ענינה של תורת החסידות": אחרי שהוא מסביר הרבה יסודות והקדמות הוא מקדיש את עיקר ההסבר מהי תורת החסידות ל"מודה אני לפניך"¹. בהתחלה, כשהוא

מסביר מה עיקר עצם הנקודה של החסידות, הוא כותב שהוא המשכת האין-סוף שברדל"א, זהו הביטוי². בלשון הקבלה הכוונה ל"חביון עוז העצמות" שברדל"א³. מהו רדל"א?

אמונה פשוטה. מהו "חביון עוז העצמות" שברדל"א? מסירות נפש — מסירות נפש שמתגלה מתוך האמונה הפשוטה של היהודי.

ההודאה מגיעה עד שם — השרש של ההוד גבוה יותר מהשרש של כל ספירה אחרת בעשר הספירות. כמו שנסביר

בהמשך⁴, הוד הולך יחד עם נצח, הם "תרין פלגי גופא"⁵, לכן לפעמים כתוב שהנצח מגיע לאותו מקום — לרדל"א ואפילו ל"חביון עוז העצמות" שברדל"א — כמו במאמר "באתי לגני"⁶ בו מוסבר שהמלך מבזבז את כל האוצרות שלו בשביל לנצח את המלחמה. בלוח "היום יום" כתוב⁷ שמשיח יבוא לגלות את המעלה של 'גלייבן', שמובנו גם הודאה וגם אמונה פשוטה.

שאומרים לקב"ה

– וכל מי שמסייע

– הוא על החיים.

כל הארבעה

שצריכים להודות

הם מי שיצאו

מסכנת הפך

החיים אל החיים

מסכנת הפך החיים אל החיים.

כתוב "תלת דוכתין דאקרו

חיים"⁸ – שלשה מקומות

בספירות העליונות שנקראו חיים

– חכמה, חסד ומלכות. בחכמה

כתוב "החכמה תחיה בעליה",

בחסד כתוב "טוב חסדך מחיים"⁹

ובמלכות כתוב "ואתה מחיה את

כלם"¹⁰. לפי זה, אלו שלשת

המקומות שנקראו חיים. בנפש

חכמה היא בטול, חסד הוא אהבה

ומלכות היא שפלות, "והייתי שפל בעיניו"¹¹ של

דוד המלך. שלש פעמים חיים בגימטריא צדיק.

בתניא, באגרת הקדש כז, כתוב שלצדיק יש

גם שלש בחינות של חיים, שהן שלש בחינות

הרוח של הצדיק – אמונה,

יראה ואהבה. לפי פירוש רבי

לוי יצחק אביו של הרבי אמונה

היא תפארת, יראה היא גבורה

ואהבה היא חסד. על כל אחת

מהבחינות אדמו"ר הזקן מביא

פסוק בתניא: "כי באמונה כתיב

'וצדיק באמונתו יחיה'¹² וביראה

כתיב 'ויראת ה' לחיים'¹³ ובאהבה

כתיב 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים'¹⁴ וחסד הוא

אהבה".

אם כן, יש לנו שתי דרכים איך לכוון את

החיים המשולשים של האדם (הצדיק). אבל כאן,

ברמז של "ארבעה צריכים להודות", "וכל החיים

יודוך סלה", רואים שחיים הם ארבעה – ישנן

ה סידור מהרי"ד שחזרית ד"ה "וכל החיים יודוך סלה" בשם הזהר.

1 קהלת ז, יב.

2 תהלים סג, ד.

3 נחמיה ט, ו.

4 שמואל ב, כב.

5 ליקוטי לוי יצחק הערות בספר התניא על אגה"ק כז (קמו, א). וראה שיעור אור' לד' שבט תשפ"א.

6 חבקוק ב, ד.

7 משלי יט, כג (בשינוי קל).

8 שם כא, כא.

יד שם פרק ט ואילך.

טו שם פ"ב.

טז שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

יז ח"ב של ההתוועדות (נדפס בגליון קרח השת"א).

יח זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ז פ"א.

יט פ"א ובביאוריו.

כ ה' טבת.

המדרגה של "לא ידעתים" שיותר מפלא^כ – ומסתמא הם שלש מדרגות ה"חיים" של הזהר ("תלת דוכתינ דאיקרו חיים") או של התניא (אמונה, יראה ואהבה). כך יש לנו את שתי בחינות החיים – גם ה"תלת דוכתינ" וגם "ארבעה צריכינ להודות", ואם כן רק צריך לנסות להקביל.

"ארבעה לא ידעתים"

כנגד "ארבעה צריכינ להודות"

נתחיל עם הנחש: איפה נמצא הנחש? ב"מדבר הגדל והנורא", שהוא "מקום נחש שרף ועקרב"^{כז}. הנחש נמצא במדבר, אז מסתמא הוא כנגד "הולכי מדברות" בין הארבעה שצריכים להודות.

הכי פשוט, אולי, הוא ש"אנייה בלב ים" היא כנגד יורדי הים. אפילו יותר פשוט מהנחש (ובכל זאת פתחנו בנחש, שעולה משיח, כאשר האנייה שהזכרנו אחריו עולה בן דוד!).

השנים האחרים לא כל כך פשוטים כמו אלה, אבל אם יש לנו כבר שנים מכוונים יפה יש לומר שגם השנים האחרים – החבוש והחולה^{כח} – מקבילים לשתי הדרכים הנוספות של "ארבעה לא ידעתים". נסביר משהו ראשוני, ואחר כך נחזק את ההקבלה הזו:

מה המיוחד של "דרך נשד בשמים"? הנשד בשמים הוא חפשי לגמרי, עף חפשי בשמים, אין מי שיעצור אותו – הוא חולש על כל השמים. היום אומרים שהוא שולט על האויר, הוא בעל הבית על האויר^{כט}, כמו שאומרים על חיל האויר שלנו היום... זהו הנשד. מה הוא מזכיר? למי

כו "נפלאו ממני" הם פלאות ו"לא ידעתים" הם פלאי פלאות של דבר והיפוכו גם יחד ("נמנע הנמנעות") – על דרך ההבדל בין הנס דקריעת ים סוף (בו נאמר "עלשה פלא") לנס של "מקום ארון אינו מן המדה" (יומא כא, א וראה גם ד"ה "האמנם" תרג"ג ובריבוי מקומות בשיחות ומאמרי הרבי).

כז דברים ח, טו.

כח חבוש וחולה הם חושב ומיחל, וד"ל.

כט האויר הוא ה"א שבשלש אמות אמש שבספר יצירה, סוד הכתר, וד"ל.

מה הפסוק העיקרי בתנ"ך של רדל"א, שהוא עצם נקודת החסידות, ונסביר בהמשך^{כא} שהוא גם עצם נקודת ה"מודה אני" של היהודי שמודה לה? פסוק במשלי: "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים"^{כב} (הקרי-הפשט הוא "וארבעה", אך הכתיב-הסוד הוא "שלשה...").

וארבע^{כג}, רמוז מובהק לשלשה אבות וארבע אמהות, ודוק). מהם ה"ארבעה לא ידעתים"? הם מפורטים בפסוק הבא – "דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה". מוסבר^{כד} שהם – לפי הסדר – הכתר-חכמה-בינה-דעת של עתיק, ארבע הבחינות של רדל"א^{כה}, ה"ריש גלי" (הראש הגלוי של

עתיק שאינו מתלבש באריך רק שורה עליו מלמעלה), "רישא דלא ידע [בעצמ] ולא אתידע [לאחרים]". כל ארבעתם שייכים להוד, "ארבעה צריכינ להודות", "וכל החיים יודוך סלה", כי ההודיה מגיעה לרדל"א. לפני כן כתוב "שלשה המה נפלאו ממני" – גם פלא, אבל עדיין לא

כא הוסבר – לפי קונטרס "ענינה של תורת החסידות" – בשיעור ליל שבת קרח השתא.

כב משליל יח.

כג הכתיב הוא העיקר לחישוב הגימטריא של הפסוק, כפשוט, ולפיו כל הפסוק עולה 1836 – ו"פ (היינו ו צירופי) אשה, חי פעמים אמונה, טוב פעמים טוב בהכאת אותיות (108) – מספר המתחלק גם ב"שלשה", ג"פ ברית, וגם ב"ארבע", ד"פ 459 (בעל שם טוב) וגם ל"ב (מכפלת "שלשה... וארבע"), יב"פ 153 (משולש טוב, אהוה, שם הדעת, ללמד שכל ה"נפלאו... ולא ידעתים" נמשכים בדעת, וד"ל).

כד תשובת השנה מאמר "וארבעה לא ידעתים".

כה רק בדרך הרביעית, שכנגד הדעת רדל"א, כתוב "ודרך" ב"ז, סוד "מפתחא דכליל שית" (זהר ח"ב קעז, א), ורומז בעיקר להמשכת הדעת ליסוד, מקום "דרך גבר בעלמה", וד"ל.

הנשר עף חפשי

בשמים, אין מי שיעצור אותו – הוא חולש על כל השמים. היום אומרים שהוא שולט על האויר, כמו שאומרים על חיל האויר שלנו היום...

אחרון אחרון

חביב, שנוגע לנו
– ולהרבה מאד
אנשים בפרט,
נוגע ליותר אנשים
מאשר כל שלשת
האחרים – הוא
החולה שמתרפא
בחסדי המקום
ברוך הוא, הסבה
של ההתוועדות
שלנו היום

מהארבעה הוא יכול להקביל? לחבוש שיצא מבית האסורים. היה חבוש, היה מוגבל, ופתאום הוא יוצא מחושך לאור, יוצא משעבוד ומעצר לחופש, ואז הוא כמו צפור דרור – יכול לעוף לאן שהוא רוצה ולדור בכל מקום שהוא רוצה^ל. קודם הוא היה לגמרי מוגבל וכבול בתוך בית האסורים וכעת הוא יוצא לחפש, כמו "נשר בשמים"^{לא}. כך ביציאת מצרים, היציאה של עם ישראל מבית האסורים, נאמר "ואשא אתכם על כנפי נשרים"^{לב}.

אחרון אחרון חביב, שנוגע לנו – ולהרבה מאד אנשים בפרט, נוגע ליותר אנשים מאשר כל שלשת האחרים – הוא החולה שמתרפא בחסדי המקום ברוך הוא, הסבה של ההתוועדות שלנו היום. נשאר עבורו רק עוד מקום אחד בפסוק, שהוא כנגד הדעת דרדל"א. שוב, ה"דרך הנשר בשמים" היא כנגד הכתר דרדל"א; "דרך נחש עלי צור" כנגד החכמה דרדל"א; "דרך אניה בלב ים" כנגד הבינה דרדל"א; "דרך גבר בעלמה" כנגד הדעת דרדל"א. כתוב^{לג} שדעת דרדל"א מאירה באוירא דאריך, אחר כך "דעת גניז בפומא"^{לד}, ב"פומא קדישא" שב"ג תיקוני דיקנא דאריך (תיקון "וחטאה", המדה ה"ב, הסמוכה ל"ונקה"^{לה}, וד"ל) ואחר כך "פתח פין ויאירו דברין"^{לו}, ראשית גילוי אור אין סוף ב"ה

בחכמה^{לז} (סוד נקודת פתח^{לח}, על דרך "פתח רבי שמעון", כמבואר בקבלה^{לט}), כאשר נקודת החכמה נעוצה בכל עולם האצילות^מ (ומשם הארה והארה דהארה עוברת את הפרסא שבין אצילות לבי"ע ומתגלה גם בבי"ע^{מא}, ועד שמתגלה בנפש כל אחד ואחד מישראל, בניצוץ משה רבינו שבכל אחד אחד מישראל, כח הדעת שלו^{מב}, ובבוא מלך המשיח גם בכל באי עולם, כל הדצח"מ שביקום כולו, "כי מלאה הארץ דעה את הוי' גו"^{מג}, וד"ל^{מד}). בכל

אופן, הגילוי מתחיל מהפה – הכל שייך לשנה הזו, תהא שנת פה^{מה}, שנה של התגלות הטוב שגנוז בתוך הפה, שבא מהאוויר שבא מהדעת דרדל"א. כתוב^{מו} שרפואה היא אור-פה – עיקר הרפואה הוא האור של הפה שמרפא^{מז}.

לז ראה ע"ח שמ"ב פ"א. ומבואר בכ"מ בחסידות.
לח תקו"ז תקון ע (קכט, א"ב). ובכ"מ.
לט ראה ריש ביאור הרמ"ז להקדמת הזהר ובכ"מ. ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"י עמ' 117.
מ זהר ח"א ג, ב.
מא ראה תניא אגה"ק כ.
מב תניא פמ"ב.
מג ישעיה יא, ט.

מד יש כאן עשרה שלבים של התפשטות והתלבשות הדעת דרדל"א, כנגד "עשר ספירות בלימה": שלש המדרגות שבכתר – דעת דרדל"א ("דרך גבר בעלמה"), אוירא (ההשאה להברקות מו"ס) פומא קדישא (רחמים רבים המתבטאים בפה, כנודע שהרחמים תלויים בדעת – כנגד חב"ד. שתי המדרגות שבאצילות – חכמה, כללות האצילות ("נקודה דנעיץ") – כנגד חו"ג. ההארה בשלשת העולמות התחתונים – בריאה, יצירה, עשיה – כנגד תנ"ה. שני שלבי הגילוי בנבראים – הדעת של כל יהודי וה"דעה את הוי"ו" של כל באי עולם – כנגד יסוד ("ועמך קלם צדיקים") ומלכות (כל העולם), ודוק היטב.

מה ראה שיעור אור לכ"ג אלול תשפ"ד.
מו בן יהוידע על כתובות קיא, א.
מז בכלל רפואה שייכת למדת הרחמים שבתפארת (שרש רפא אותיות פאר, והמלאך רפאל הוא מלאך התפארת) כאשר "ארוכה ורפואה" היינו המשכה מפה דאריך לתפארת, וד"ל.

ל ראה שבת קו, ב.
לא כשהרבי מליובאוויטש לימד את הניגון "שאמיל" (שמחת תורה תשי"ט לפנות בקר) הוא השתמש בדימוי של הנשר בשמים לחופש אותו וזכר ואליו מתגעגע שאמיל כשהוא בכלא – עיי"ש.
לב שמות יט, ד.
לג ע"ח ש"ג פ"ו (מ"ק); שער מאמרי רשב"י משפטים.
לד זהר ח"ב קכג, א. שער מאמרי רשב"י ג, ג, ודף מה; מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ג ד"ה "והנה".
לה שמות לד, ז.
לו ברכות כב, א.

עיקר החולי בכלל

הוא חולי בדעת של האדם. דעת היא התקשרות והחולי הוא קושי בהתקשרות – קושי להתקשר לה' וקושי להתקשר לחברה

הרפואה – תיקון הדעת

הרמב"ם כותב^{מח} שכל המחלות הן תוצאה של מה שאפשר לקרוא לו פגם הברית, או, יותר מדויק לומר, חוסר שיקול הדעת בענייני הברית והזיווג (גם בקדושה). אם כן זהו כבר רמז חזק לקשר בין החולה שנתרפא ל"דרך גבר בעלמה", שהיא הדעת דרדל"א. כלומר, עיקר החולי בכלל הוא חולי בדעת של האדם. דעת היא התקשרות והחולי הוא קושי בהתקשרות – קושי להתקשר לה' וקושי להתקשר לחברה.

נאמר במאמר מוסגר: יש מכתב מאד יפה של הרב^{מט} על סעודת הודאה, בו הוא כותב שעיקר הענין של סעודת הודאה הוא שהיא הזדמנות של אהבת ישראל. זהו הפלא של המכתב, שהוא מזכיר זאת עוד לפני שהוא אומר שתכלית הסעודה היא להודות לה'. כשאנחנו יושבים כאן יחד, באהבה ואחוה ושלוש ורעות, זהו

הרבי כותב

שעיקר הענין של סעודת הודאה הוא שהיא הזדמנות של אהבת ישראל. הוא מזכיר זאת עוד לפני שהוא אומר שתכלית הסעודה היא להודות לה'

עיקר הענין של סעודת הודאה. כמובן, צריך גם איזו סבה להודות עליה. אלה שתי בחינות של דעת – התקשרות לה' והתקשרות לעם ישראל (כאשר גדול האהוב את מי שהאהוב אוהב מהאהוב את האהוב בלבד, כנודע מאדמו"ר הזקן^{נא})!

לפני כמה ימים היתה כאן בר מצוה^{נב} והסברנו שהחידוש של הדעת שבר-מצוה מקבל הוא היכולת לקיים מצוה "בשם כל ישראל". קודם הוא יכול לקיים מצוות כחינוך, אבל אין זה עדיין תכלית ענין קיום המצות. בחינוך הוא מתקשר לה'. ילדים יכולים להתקשר לה', וגם למסור את הנפש בשבילו – כידוע בריבוי סיפורים^{נב} – אבל החידוש של הבר-מצוה שהוא כבר מתקשר לכלל (ובכל מה שעושה חושב על הכלל ומתכוון להשפיע טוב לכלל – זה כבר דעת דגדלות, הסימן המובהק שהנו גדול). לכן בלילה הראשון שנעשה בר מצוה הוא יכול כבר להיות שליח ציבור, להוציא את הרבים ידי חובה, כי יש לו כבר שייכות והזדהות מלאה עם כלל ישראל. ממילא, אפשר לומר שעוד לפני בר מצוה יש לילד את העמוד של "בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר 'צדיק באמונתו יחיה'^{נג}" – ודאי שיש לו אמונה, ומתוך אמונה גם בחינה מסוימת של דעת (כמבואר בכתבי האריז"ל^{נד}). אבל שלמות הדעת, שלמות כניסת הנפש האלקית, באה דווקא בגיל שלש עשרה שנים ויום אחד^{נז}, ואז הדעת שלו היא

נ ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.

נא י"ט סיון (ח"ב של ההתוועדות, שטרם פורסם).

נב ראה לדוגמה שיחת פרשת בהעלתך ת"ש (סה"ש ת"ש עמ' 134; מהדורת לשה"ק עמ' קלו) אודות מסירות נפשם של קנטוניסטים שקפצו לים כשהצאר הורה להם להמיר את דתם (וראה באריכות בספרו של ר"י מנדלביץ' "הקנטוניסטים" ח"ד פרק 10).

נג חבקוק ב, ד.

נד מכות כד, א.

נה ראה ע"ח שכ"ב פ"א.

נו שו"ע אדה"ז מהדו"ת ד, ב. ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'גדול' בתחלתו, וש"נ. וראה קונטרס התפלה פ"ה (עמ' 15 ואילך); סה"מ עת"ר עמ' קטו; המשך תער"ב ח"ג עמ' ארכ"ז. בלשון "שלש עשרה שנים ויום אחד" רמז

מח הלכות דעות פ"ד ה"ט.

מט אג"ק ח"ח ו'תשמב (עמ' רמא), אגרת מיוחדת להשתתפות בסעודת הודאה על עניני רפואה (שהרבי מדגיש שבכוחה להמשיך "רפואה השלימה ועד שיחזור לאיתנו בכל המובנים" ושכרה רפואה אלקית של "לא אשים עליך (מלכתחלה) כי אני ה' רופאך, ודלא כסגנון רפואת בשר ודם") וזה לשונו:

בנועם נודעתי מאסיפתם בסעודת הודאה, אשר שני ענינים עיקריים בזה, ואהבת לרעך כמוך, שהוא כלל גדול בתורה, והודאה לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, זא. היסוד דחידוש העולם, שע"ז אפשר שרוד המערכות והמבט עשיית נפלאות לבני אדם בעולם הזה.

ארבעה אברים חיוניים

אם כן, עשינו עכשיו הקבלה אחת, בה שני הדברים הראשונים היו פשוטים ושני האחרונים היו חידוש. כדי לחזק את החידוש הזה נתבונן בעוד מערכת של ארבעה דברים שמקבילה ל"ארבעה צריכים להודות":

ידוע, כפי שגם דובר לאחורונה^{סא}, שבגוף יש ארבעה אברים חיוניים עיקריים – מח-לב-כליות-כבד. כתוב ככלל, בקבלה ובחסידות, שמלך ר"ת מח-לב-כבד. המלך שולט וזהו סדר השליטה – צריך להיות "מח שליט על הלב" ו"לב שליט על הכבד"^{סב}. כתוב שבאותה 'רמה' של הכבד יש גם את הכליות (גם מח-לב-כליות ר"ת מלך). המעלה המיוחדת של הכליות היא ש"כליות יועצות"^{סג}, ומכך שה' "בחן כליות ולב"^{סד}

משמע שיש בהן גם מעלה על הלב (בינת הלב – "בינה לבא"^{סה}, וכן מה ש"לבי ראה הרבה חכמה"^{סו}) – "תעלמות לב"^{סט} שהן "תעלמות חכמה"^{סח}). איזה סוג של שכל נמצא במח ואיזה בלב ואיזה בכליות? אינטליגנציה שכלית במובן הפשוט נמצאת במח, אינטליגנציה רגשית נמצאת בלב, אך בכליות נמצאת אינטליגנציה אינטואיטיבית.

אם יש פה את ארבעת האברים האלה, שמתחילים משלשה (מח-לב-כבד) ומגיעים בסוף

החיבור שלו לצבור, שהוא חלק אינטגרלי מכלל ישראל לכל דבר. לא רק שהוא ימסור את הנפש בשביל ה' – כמו בסיפורים הנ"ל – אלא שהוא ימסור את הנפש גם בשביל עם ישראל, "חזק ונתחזק בעד עמנו"^ט. איך רואים את זה? הלימוד של בר מצוה הוא מלוי^{נח}, הבר-מצוה הראשון

בתורה, שברגע שנעשה בר מצוה הוא מסר את הנפש לאו דווקא בשביל ה' – ודאי שיש ברקע מודעות להוי' אלהי ישראל – אלא בשביל העלבון של אחותו, "הכזונה יעשה את אחותנו"^{נט}. זהו הסימן המובהק של הדעת שמקבלים בבר-מצוה.

נחזור לענין הראשון: חסרון הדעת הוא מקור כל המחלות ולכן הרפואה היא לתקן את הדעת. איך מתקנים את הדעת? יש הרבה דברים. אחד מהם הוא ההתקשרות למשה רבינו,

שהוא הדעת הכללית של נשמות עם ישראל. איך אדמו"ר הזקן מסביר זאת בתניא^{סז}? שהוא הכח בנפש – ביגיעת נפש ויגיעת בשר – להתקשר לקב"ה. הוספנו כעת שזו גם הדעת להתקשר לעם ישראל, למסור את הנפש גם בשביל ה' וגם בשביל עם ישראל. זהו התיקון של כל המחלות, וזהו גם התיקון של "דרך גבר בעלמה" – השרש של הכל הוא במדרגה הזו, בדעת דרדל"א.

לכך שבגיל שלש עשרה שנים מאיר לנער הסוד של "ויהי ערב [כל ישראל ערבים] ויהי בקר [כבקרת רועה עדרו]" יום אחד [לילה כיום יאיר, הכל אור יום והכל גילוי של הוי' אחד יחיד ומיוחד, גילוי 'אחד האמת' בחכמה דנפש האלקית של כל ישראל, היינו סוד גמר כניסת הנה"א]^{סז} (בראשית א, ה), וד"ל.

נד שמואל ב' יב.

נח פסיקתא זוטרותא בראשית שם ורש"י נזיר כט, ב ד"ה "רבי סבר", ורש"י ורע"ב אבות פ"ה מכ"א.

נט בראשית לד, לא.

ס תניא פמ"ב.

סא שיעורי הקדמה לתנ"ך ייב סיון – נדפסו בגליון שלח השתא.

סב זהר ח"ג רכד, א.

סג ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא אגה"ק טו.

סד ירמיה יא, כ.

סה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

סו קהלת א, טז.

סט תהלים מד, כב.

סח איוב יא, ו.

גם בסכנת חיים, לכן כשהוא יוצא מזה הוא צריך לברך "הגומל", להודות לה' על הנס הגדול. איך נסביר את זה לענייננו? כמו שהסברנו קודם לגבי הנשר: באיזה מצב נפשי נמצא מי שכלוא בבית הסהר? הוא מוגבל לגמרי, אין לו כלל ישוב הדעת ומנוחת הנפש לחשוב ולהתבונן כו'. במצב הזה מסתלקת ממנו הבהירות של המח – עד כדי שמגיע ר"ל למצב של "טמטום המח"^{טז} (המח אטום). מה קורה כשה' עוזר והוא יוצא מבית הסהר? פתאום הוא כמו צפור דרוו, כמו הנשר, ועכשיו יכול לעוף בשמים חפשי – המח נפתח לו, חוזרת לו הבהירות ("בהיר הוא בשחקים"^{טז}).

"חדש כליותינו"

נשאר לנו בהקבלה שעיקר החולי שייך לכליות^{טז} – מה שנוגע לענייננו בהודיה שלנו היום. ברפואת הכליות שלקו זקוקים להמון סיעתא דשמיא. הארגון שעוזר נקרא "מתנת חיים", כפשוטו, ובו האדם זוכה לעצה חדשה, "כליות יועצות", וקם לתחיה. שוב, ברוך ה', בזכות הכליה החדשה שיש לו, הוא מקבל חוש מחודש לחדש – לחדש בתורה, לחדש במציאות.

בעצם, למי שעבר השתלה יש שלש כליות. בגשמיות שתיים כבר לא שימושיות, ובכל זאת לא מוציאים אותן, כך שלמעשה יש בגוף שלש כליות. צריך לומר שגם השתיים הקודמות, שלא פועלות בגשמיות, עדיין פועלות ברוחניות. ברוחניות יש לו עדיין את שתי הכליות הקודמות, פלוס אחת שפועלת בגשמיות – היא התוספת. היחס בין השתיים לשלש הוא כמו "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר"^{טז} –

עג ראה תניא פכ"ט.

עד איוב לז, כא.

עה ברמז של חיים החולה רמזו במלה יסורים, היינו מוסר כליות. בהקבלה ל"ארבעה לא ידעתיים" החולה היה כנגד "דרך גבר בעלמה", לפי דברי הרמב"ם שהחולי נגרם בשל איבוד "כח הגוף וחיוו ומאור העינים" שבשכבת הזרע, ויצירת הזרע היא בכליות (זהר ח"ג ריט, א).

עו דברים יט, טו.

לארבעה (מח"לב כבד כליות), כמו "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתיים", צריך להקביל גם אותם ל"ארבעה לא ידעתיים" ול"ארבעה צריכין להודות":

גם כאן שתי ההקבלות הפשוטות הן "דרך נחש עלי צור" ו"דרך אניה בלב ים". הכי פשוט הוא ש"דרך אניה בלב ים" קשורה ללב. בלב יש את האינטליגנציה הרגשית, כנ"ל. מקור בחינה זו הוא בבינה דרדל"א. גם מיקום הנחש במערכת זו הוא פשוט מאד. כתוב בפירוש שהנחש רומז לכבד (שבו משכן האינטליגנציה האינסטינקטיבית). הרי מח"לב כבד הם אדם-חיה נחש^{טז}, שלשת ה'גיבורים' שבגן עדן מקדם. אם האדם היה עומד בנסיון, אותו נחש היה הופך להיות שמש גדול לאדם^{טז}, והיה מתגלה ש-נחש בגימטריא משיח, אבל עדיין לא זכינו.

אם כן, ברור מאד שה"דרך נחש עלי צור" הוא כנגד הכבד וה"דרך אניה בלב ים" כנגד הלב, ובדיוק כמו קודם נשארנו לנו שתי הבחינות הנוספות, שבארבעת האברים החיוניים הם המח והכליות. מה קורה כשאדם יוצא מבית הסהר? שוב, הוא יוצא מכבילה. קודם כל, בהלכה כתוב^{טז} שכדי לברך "הגומל" ביציאה מבית סהר המאסר צריך להיות ממש סכנת נפשות. כלומר, שהוא נאסר ויושב בבית הסהר על עסקי נפשות. יש מי שמוסיף ואומר^{טז} שאם לא ממש על עסקי נפשות, לפחות שהוא כבול ומתייסר בבית הסהר. אז הוא

באיזה מצב נפשי

נמצא מי שכלוא בבית הסהר? הוא מוגבל לגמרי, אין לו כלל ישוב הדעת ומנוחת הנפש לחשוב ולהתבונן כו'. מה קורה כשה' עוזר והוא יוצא מבית הסהר? המח נפתח לו, חוזרת לו הבהירות

סט זהר ח"ג רכד, א, ובכ"מ.

ע סנהדרין נט, ב.

עא מג"א סימן ריט סק"א.

עב ראה בה"ל שם ד"ה "חבוש".

למי שעבר

השתלה יש שלש
כליות. בגשמיות
שתיים כבר
לא שימושיות,
ובכל זאת לא
מוציאים אותן,
כך שלמעשה יש
בגוף שלש כליות

בעלמה", נמשך גם למטה. שלשת
הראשונים הם רק למעלה,
בכח"ב דרדל"א, אבל הרביעי
נמשך למטה – הוא מוליד
(סוד הפיכת "דלא [ידע]" לשם
הקדוש אלד^{עח}) – אף על פי
שהוא בעצם רדל"א, "ריש גלי",
הוא מאיר באוירא ומשם בפומא
קדישא, מ"ג מדות הרחמים,
ומשם מאיר לכל הספירות ולכל
העולמות.

ולסיכום:

חבוש שהשתחרר	דרך נשר בשמים	מח
הולכי מדבריות	דרך נחש עלי צור	כבד
יורדי הים	דרך אניה בלב ים	לב
חולה שנתרפא	דרך גבר בעלמה	כליות

כליות הן עדים, ויכולות להיות
שתיים או שלש (התורם הוא
נשאר עם שתי כליות חיות
ופועלות, אחת בגוף שלו ואחת
בגוף של חברו, כאשר יש ביניהן
'תופעה לא מקומית' של תקשור
והתיעצות – "כליות יועצות"
– פלאית, בסוד הפסוק "אודה
שמך כי עשית פלא [השתלת
כליה] עצות מרחוק [שתי
כליות של אדם אחד בשני גופים
רחוקים] אמונה אמך"^{עז}!).

אם כן, עשינו עכשיו שתי הקבלות יפות,
שבשתייהן יש גם שלשה וגם ארבעה, כשהארבעה
הם כנגד "ארבעה לא ידעתים" – "דרך הנשר
בשמים, דרך נחש עלי צור, דרך אניה בלב ים
ודרך גבר בעלמה". דווקא האחרון, "דרך גבר

עח חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 229; שעשועים יום יום
יחי יום ה'; מעין גנים ח"ג מאמר "הוד שבהוד" עמ' רכח.

עז ישעיה כה, א.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ התודה העיקרית – לה', ועמו לכל המסייעים בישועה – היא על החיים.
- ♦ שרש ההודיה הוא באמונה הפשוטה – רישא דלא ידע ולא אתידע – המדרגה הכי גבוהה בנפש.
- ♦ "ארבעה צריכין להודות" מקבילים ל"ארבעה לא ידעתים" – חבוש שהשתחרר חפשי "נשר בשמים"; הולכי מדבריות נצלו מ"נחש עלי צור" שבמדבר; יורדי הים נצלו מ"דרך אניה בלב ים"; וחולה שהתרפא מתקן את "דרך גבר בעלמה".
- ♦ עיקר החולי הוא פגם הדעת – פגם בהתקשרות לה' ולזולת.
- ♦ סעודת הודאה היא הזדמנות של אהבת ישראל ואמירת תודה לה' (בסדר זה).
- ♦ שלמות הדעת בבר-מצוה היא ההתקשרות לכלל ישראל.
- ♦ "ארבעה צריכין להודות" מקבילים למח-לב-כבד-כליות – האברים החיוניים.
- ♦ חבוש בבית הסהר נמצא במצב של טמטום המח וכשהוא משתחרר הוא זוכה לבהירות.
- ♦ החולי והרפואה שייכים בעיקר לכליות.
- ♦ אחרי השתלת כליה זוכים לעצה חדשה.
- ♦ למושתל כליה יש שלש כליות – שתיים שפועלות ברוחניות ואחת שפועלת בגשמיות ומייחדת אותן.
- ♦ לתורם כליה יש שתי כליות המתקשרות זו עם זו מרחוק (תופעה לא-מקומית).

רטרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נוסף בסדרת השיעורים הסוקרים את התנ"ך אנו מקבלים תמונה חדשה ומופלאה על המהות הפנימית של **שלושת חלקי התנ"ך**. יסוד השיעור הוא הקבלה חדשה של **חכמה־בינה דעת לשלש צורות התבוננות** – התבוננות על **העבר** (רטרוספקציה), התבוננות על **המציאות החיצונית־האובייקטיבית בהווה** (אקסטרוספקציה) ו**התבוננות פנימית**, בה האדם חודר למצבו הפנימי־הסובייקטיבי (אינטרוספקציה). מתוך כך מקבלת ההקבלה של תורה־נביאים־כתובים לחכמה־בינה־דעת פרשנות חדשה. ההתמקדות העיקרית של השיעור היא בהבנה של ספרי הכתובים – ובמיוחד ספרי אמ"ת, **תהלים־משלי־איוב** – כביטוי **ההתבוננות־פנימה**, ובציפיה שנוכל לחזור ולשיר נכון את התבוננות של הספרים הללו **בטעמי המקרא המיוחדים** שלהם.

נקודות־מבט שונות על המציאות, שנקראות רטרוספקציה (retrospection), השניה היא אקסטרוספקציה (extrospection), והשלישית היא אינטרוספקציה (introspection). מה פירוש?

אם אני מתבונן עמוקות בעבר ומנסה ללמוד ממנו מה לעשות בהווה, איך לראות את ההווה להבין אותו ולהתייחס אליו – בהתאם לאמרה החסידית **"העבר מלמד את ההווה"**¹ – זוהי

התבוננות אחורה, החוצה ופנימה

עסקנו בשיעורים האחרונים² בהקבלה של שלושת חלקי התנ"ך, תורה־נביאים־כתובים, לשלושת הכחות של השכל, חכמה־בינה־דעת. נמשיך לבחון עוד דרך חשובה ועמוקה בהבנה של ההקבלה הזו, בהתאמה לשלש

נרשם ונערך באנגלית על ידי משה גנוט. עריכת תרגום איתניאל גלעד. לא מוגה. אור ל"ב סיון פ"ה – כפ"ח (הקלטה באנגלית).

א ראה שיעורי 4:2 שנדפסו בגליונות בהעלתך ושלה השתא.

ב לקו"ד ליקוט ד (ליל י"ט ו' כסלו תרצ"ד) ושיחת י"ב תמוז תש"ד סי"ד בשם מאמר החכם.

בכל רגע אדם

צריך לראות את
עצמו חוזר לאין
ונברא מחדש –
ממשהו בחזרה
לכלום ואז שוב
למשהו

לשאלה, כי היא גם אומרת שבאת
"מאין". במילים אחרות, עליך
להיות מודע תמיד שנבראת מאין
– אתה משהו שנברא מכלום.
זהו הזיכרון האולטימטיבי שלך
– זיכרון אלקי רוחני עמוק של
איך נבראת יש מאין. זו לא רק
הצהרה על העבר, העבר הרחוק.

המשמעות שלה היא שברגע זה ממש, כל רגע
בחיים, אתה נברא מאין^ה. כאילו נאמר שבכל רגע
אדם צריך לראות את עצמו חוזר לאין ונברא
מחדש – ממשהו בחזרה לכלום ואז שוב למשהו.
זהו מה שאני אמור לראות, זוהי הרטרופסקציה
האולטימטיבית: להבין מאיפה באתי ומאיפה אני
בא באופן מתמיד – מהרמה האלקית הגבוהה
ביותר, מהמקור המוחלט של הנשמה, מהאין
האלקי. יש סיפורים רבים על צדיקים גדולים,
בעלי נשמות גדולות, שאמרו 'אני זוכר את האין,
האין שממנו הפכתי להיות יש'.

ההכרה שבאתי מאין, "מאין באת", היא
המשמעות העמוקה ביותר של חכמה, עליה
נאמר "החכמה מאין תמצא"^ו. חז"ל מלמדים
אותנו שחכם הוא "הרואה את הנולד"^ז. אפשר
לפרש שהכוונה ללידה עתידית, מה שעתיד
להיות להוולד, אבל החסידות מפרשת^ח שהכוונה
גם לראית הלידה מחדש בכל רגע ורגע. באופן
כללי, המשמעות היא לראות איך העולם כולו –

רטרופסקציה (התבוננות לאחור).
אם אני פשוט מנסה להתבונן
ולהבין את המציאות המופיעה
לנגד עיני – המציאות הגשמית
וגם הרוחנית – תוך התייחסות
למציאות כאמת אובייקטיבית,
זוהי אקסטרופסקציה (התבוננות
החוצה).

אם אני מתבונן עמוק בתוך עצמי ומנסה
להבין את המניעים שלי ואת המציאות הפנימית
שלי, או לערוך בתוך עצמי חשבון נפש על מצבי
הרוחני, זוהי אינטרופסקציה (התבוננות פנימה).
אינטרופסקציה מעוררת אותי לשפר ולהיטיב את
עצמי – היא הבסיס לעשיית תשובה, לחזרה
אל ה' ולחזרה לדרך חיים טובה ואמתית. תשובה
דורשת אינטרופסקציה, חשבון נפש על מצבי
האישי. כלומר, באופן יחסי אקסטרופסקציה
היא אובייקטיבית, בעוד שאינטרופסקציה היא
סובייקטיבית.

"דע מאין באת"

הכל מתחיל ברטרופסקציה – חויה מחדש
של העבר, מתוך מודעות להשפעה הגדולה שיש
לעבר על ההווה ועל העתיד.

אפשר לפרש שברטרופסקציה אני מעלה את
כל זכרונות העבר שלי בחיים הללו. אני מנסה
להבין, דרך חויה מחדש, את הטראומות שחווייתי
מנעורי המוקדמים ועד היום הזה, ולשים לב
איך הן עצבו את נקודת המבט שלי על החיים
ואת הגישה שלי כלפי אחרים. בתהליך כזה, אני
חושב איך לרפא את הפצעים שאותן טראומות
בעבר השאירו בנפשי.

אבל יש צורה עמוקה הרבה יותר של
רטרופסקציה: בפרקי אבות אנו לומדים "דע מאין
באת"^א. בחסידות מוסבר^ב שהמלה הראשונה
בשאלה, "מאין [באת]", היא למעשה התשובה

ה ראה באריכות שער היחוד והאמונה בתנאי (ולגבי האדם
עצמו תניא פמ"ג).

ו וראה סיפורי מעשיות מעשה מז' בעטלירס בדברי
הבעטלער העוור.

ז "מאין באת" עולה 504, ז"פ (ממוצע כל אות) עב
(חסד), ללמד ששרש הנשמה באין האלקי הוא בשם עב,
סוד ה"איתן" שבנשמה (ראה סה"מ עטר"ת ד"ה "ראה
אנכי" פ"ב ובכ"ד) – אין עם סוד ה"ה" ("תאו רשים רשימו
לעתיק יומיא", וד"ל). אין דבר העומד בפני האין – אי אפשר
לפגוע בו מפני שהוא אינו בעצם חודר וחובק כל, וד"ל.
ח איוב כח, יב. בעשרה עומקים שבספר יצירה (פ"א
מ"ה) "עומק ראשית" – ממד העבר – מכון כנגד החכמה
(פירוש הראב"ד שם; וראה פנ"ח שער תפלות ר"ה פ"ז).

ט תמיד לב, א.

י תניא פמ"ג.

ג אבות פ"ג מ"א.

ד לקו"ת במדבר ב, א. ובכ"מ.

המקור של כל

המאמינים באלקי
אברהם הוא
אברהם אבינו,
בגשמיות או
ברוחניות

כולל כל הנבראים שבו, כל
העמים שעל פני האדמה
כו' – נבראו ונבראים
באופן מתמיד יש מאין.

רטרוספקציה: תורה

כפי שלמדנו, בתנ"ך
החכמה מקבילה לחלק הראשון, התורה, וממילא
הרטרוספקציה שייכת לה. כדי להבין טוב יותר
את ההקבלה הזו נשאל – מהם חמשה חומשי
תורה? בפשטות, התורה מתחילה עם בריאת
העולם עצמו יש מאין. בנביאים ובכתובים אין
תיאור מפורש ופשוט של כל תהליך הבריאה,
אלא רק בתחלת התורה.

בהמשך התורה מתארת את ההיסטוריה של
עם ישראל, לצד גוים צדיקים שנולדו מאברהם
אבינו, פיזית או רוחנית – כל המאמינים בא־ל
אחד – בהיותו "אב המון גוים"¹. המקור של כל
המאמינים באלקי אברהם הוא אברהם אבינו,
בגשמיות או ברוחניות. כל בני אברהם חייבים
להתבונן לאחור ולדעת את מקורם. עם ישראל,
כפי שמוגדר בהלכה (חוק התורה), הוא צאצאי
בניו של יעקב אבינו, השלישי באבות. לכן, עבור
יהודים, יש להתבונן גם ביעקב כמקור שלנו.
אבל במישור האוניברסלי, גם היהודים, כמובן,
הם בני אברהם.

רטרוספקציה היא הכרת המקור שלך, מאיפה
באת, שהוא אכן היסוד של חייך. אם אתה יודע
את מקורך, אתה יודע מי אתה ומה אתה אמור
לעשות בחיים. זה יוביל אותך וינחה אותך
בכל מאמצי חייך. ספר בראשית – שמובנו
הראשית, ההתחלה, החל מהמקור הראשון –
מתחיל בבריאת העולם ואחר כך מלמד אותנו
את ההיסטוריה, את סיפורי האבות והאמהות.
המשך התורה, מספר שמות ואילך, מלמד
אותנו על הגלות של עם ישראל, בני יעקב,
במצרים, על הגאולה, הישועה ממצרים, ואז

על מתן התורה בהר סיני. אלו הדברים שאנחנו
צריכים להתבונן בהם לאחור: להזכר איך התורה
נתנה לנו, איך קבלנו ישירות את דבר ה', ראינו
את הקולות מדברים אלינו ומלמדים אותנו
לשמור **תריג** מצוות². צריך להזכר, לדמיין מחדש
כל קול. זו המהות העיקרית של הרטרוספקציה
בתורה.

אקסטרוספקציה: הנביאים

לעומת החכמה, שרואה את האין האלקי
שמוליד הכל, הבינה רואה את היש הממשי³. כך,
לעומת המבט של התורה, שנזכר בעבר, הנביאים
שייכים להוה – הם רואים את העולם כפי שהוא
ברגע הנוכחי, עם כל העליות והירידות שלו.
כשהם רואים את הירידות הם מנסים לתקן אותן
על ידי הוכחת העם – תוכחה שכולה בקורת
בונה, כדי שהעם יבין את מצבו הנוכחי ויחזור
אל ה'. אחרי חטא אדם הראשון שאל אלקים
את האדם "אַיֶּפֶה"⁴, "איפה אתה?". הוא לא
מיד הוכיח אותו על חטאו, בידעו שכדי שתהיה
תועלת בענישה, שהיא תהיה בונה, האדם חייב
קודם להבין "איפה הוא", לאיזה עומקים הוא נפל.
זוהי המשמעות של "אַיֶּפֶה?" – התבונן איפה
אתה מוצא את עצמך עכשיו כתוצאה ממעשיך⁵.
הנביאים באים לומר לנו איפה אנחנו, והם
באים לומר זאת ברגע הנוכחי. הם מתבוננים
במציאות כפי שהיא, מתוך בטחון שהמציאות
אכן קיימת באופן אובייקטיבי. הנביא לא מתבונן
בעצמו, הוא מתבונן באחר, הוא מתבונן בעם
– הוא מנסה להתייחס לעם כפי שהוא, באופן
אובייקטיבי, ומנסה לעורר את האנשים למצב
ההויה הנוכחי שלהם, לשפר את דרכיהם, להיות
טובים יותר. נביא־אמת מבטיח לבני העם, בשם

יב ראה בעל הטורים על שמות כ, יג שבי־כתר האותיות
של עשרת הדברות כלולות כל תריג מצות (בנוסף על ז
מצות בני נח).

יג ראה שערי אורה (ג'קטיליא) שער י; שער היחוד ריש
פכ"ה; מאמרי אדה"א בראשית עמ' ב, ושי"נ.

יד בראשית ג, ט.

טו וראה בית רבי ח"א פט"ו.

יא בראשית יז, ה.

שירת התנ"ך

ראשי התבות של שלשת הספרים הראשונים בכתובים – תהלים, משלי, איוב – מאייתים למפרע את המלה **אמת**, ולכן הם מכונים בספרות היהודית המסורתית "ספרי אמת"¹. כידוע², המלה **אמת** היא ראש-תוך-סוף של האלף-בית – **א** היא האות הראשונה, והיא ראש התבה **איוב**; **מ** היא האות האמצעית, והיא ראש התבה **משלי**; ו**ת** היא האות האחרונה, והיא ראש התבה **תהלים**. דווקא הספרים האלה, שחודרים לעומק הסובייקטיבי של הנשמה, מבטאים את האמת האולטימטיבית של התנ"ך.

ספרי **אמת** מתייחדים בדבר

נוסף: לכל ספרי התנ"ך יש מנגינה – קוראים אותם לפי טעמי המקרא, המסמנים כיצד יש להטעים-לנגן את הטקסט. מי שבאמת רוצה להתחבר לתורה שבכתב – לכל ספרי התנ"ך – צריך ללמוד את

המנגינות הללו. הדרך הטובה ביותר לחבר את נשמתך לתנ"ך היא הלימוד איך לשיר אותו!³ אכן, ב־21 מתוך ספרי התנ"ך התחביר של סימני הטעמים זהה (כלומר, על אף שהמנגינה בה מבטאים את הטעמים משתנה – בין החומשים, הנביאים והמגלות, וגם בזמנים מיוחדים או קטעים מיוחדים בקריאה – כללי התחביר זהים). לעומת זאת, הסימנים והתחביר של טעמי המקרא בספרי **אמ"ת** – הספרים האינטרופסקטיביים העיקריים של התנ"ך – שונים לחלוטין. הם שונים כל כך, עד שברוב המסורות נשכח איך לשיר את שלשת הספרים

ה', שאם הם ישתפרו רוחנית, ה' ישלח להם את ברכתיו, בגשמיות וברוחניות.

אינטרופסקציה: הכתובים

אחרי התורה והנביאים, שמקבילים לחכמה ובינה, הכתובים מקבילים לדעת – כח היחוד והחיבור האישי, שמאפשר לחבר את המציאות גם לממד הסובייקטיבי, לעסוק בהסתכלות עמוקה פנימה. בהתאמה לכך, הכתובים עוסקים באינטרופסקציה.

הספר הראשון בכתובים הוא תהלים, בו דוד המלך מתבונן אל תוך נשמתו שלו ובוכה ומתחנן מתוכה לבוראו.

הספר הבא, משלי, הוא האינטרופסקציה של אב, שעושה חשבון של הנסיונות שלו עצמו ומלמד את בנו על בסיס הנסיון האישי שלו. חכמינו אומרים "אין חכם כבעל הנסיון"⁴. הידע שניתן לרכוש רק בנסיון חיים

אישי, ולא בלימוד שכלי, שייך למח הדעת. אב שעבר את נסיונות החיים יכול ללמד את בנו, על בסיס נסיון חייו שלו, את דרך החיים האמתית. אחרי שני הספרים האלה מגיע הספר שאולי הוא האינטרופסקטיבי ביותר בתנ"ך – ספר איוב. הנושא של ספר איוב הוא איך על איוב להתמודד עם סבלו. סבל הוא חויה סובייקטיבית לחלוטין. איוב מתבונן בעצמו, עושה אינטרופסקציה, ומנסה להתמודד עם סבלו שלו ולהבין – "אלקים, למה!?!". מבלי להבין את דרכי ה' הוא אפילו מגיע לבקורת על דרכי ההשגחה האלקית (לעומת הנביאים, המוכיחים את העם על חטאיו מלמעלה למטה, בשם ה', איוב מוכיח, כביכול, את אלקים, מלמטה למעלה, על השגחתו על האדם, השגחה בלתי-מובנת הנראית לכאורה לא צודקת). כל ספר איוב הוא תיאור ארוך אחד של אינטרופסקציה.

דוד המלך מתבונן
אל תוך נשמתו
שלו ובוכה ומתחנן
מתוכה לבוראו

יז ראה הקדמת הר"ה לספר תהלים ומעמדות (וילנה תרמ"ז. ע"פ כתבי אהרן בן אשר, יהודה בן בלעם ועוד); מבוא לספר תהלים עם פירוש דעת מקרא.

יח ראה שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

יט דווקא התורה שבכתב צריכה להאמר בשירה, עד שהחיוב לכתוב אותה נלמד מהפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (דברים לא, יט; רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פ"ז ה"א).

אך למרות שהיה בעל נשימה ארוכה מהרגיל היה לו קשה מאד לשיר בהם את הפסוקים, ואחרי שחזר על פסוק אחד – או אפילו על חצי פסוק – הוא נזקק להתאוששות ממושכת^{כב}. שירת התבוננות העמוקות ביותר של אינטרספקציה שונה מההבעה-השירה של הרטרספקציה והאקסטרספקציה. היא כל כך ייחודית, ודורשת נשימה כל כך ארוכה, שעכשיו כמעט ולא נותר איש המסוגל לעשות זאת. אנחנו יכולים כמובן ללמוד את הספרים האלה – שמשקפים את האמת הפנימית של התנ"ך – לקרוא בפינו את פסוקיהם ולהעמיק בשכלנו במשמעותם, אבל הדרך האולטימטיבית לחוות אותם קשורה לשירה שלהם כראוי.

זוהי עוד הקדמה חשובה להבנת מבנה התנ"ך. בעזרת ה', אחרי שנסיים את סקירת התנ"ך, נתמקד בהשראה שניתן לקבל מלימוד הספרים האינטרספקטיביים של הכתובים, ובעיקר בספר משלי, המבטא את האמצע-התוך של האמת.

כב סימננו המובהק של יהודים הוא אפס הארוך, המלמד על מדת אריכות-אפים שהם מצטיינים בה, אבל טעמי אמת דורשים אף ארוך במיוחד – "אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז)...

הללו. שירת המנגינה של שלשת הספרים האלה היא כל כך מורכבת, שאפילו גדולי החכמים של הדורות האחרונים, כבר לא היו מסוגלים לשיר כראוי את ספרי תהלים, משלי ואיוב.

במסורת החב"דית מסופר^{כג} שאחד האנשים האחרונים שידעו איך לשיר את שלשת הספרים האלה היה מחבר התניא ומייסד חסידות חב"ד, אדמו"ר הזקן. הוא העביר את הנוסח של טעמי הספרים הללו לבניו, לנכדו אדמו"ר הצמח-צדק, וגם לנינו הבכור, רבי ברוך-שלום בנו הגדול של הצמח-צדק. אותו ניין היה האדם האחרון שידע איך לשיר כראוי את שלושת הספרים האלה, לעת עתה, עד שהמשיח יבוא וילמד אותנו איך לשיר אותם כראוי (שהרי משיח יגלה טעמי תורה^{כד}, כולל טעמי המקרא כפשוטם).

מקובל שכדי לשיר את פסוקי שלושת הספרים האלה, אתה חייב להיות, קודם כל, בעל נשימה ארוכה מאד. האח הצעיר של רבי ברוך-שלום, אדמו"ר מהר"ש, למד ממנו את הטעמים,

כ ראה לקו"ד ח"א עמ' 198 (במהדורת לשה"ק עמ' 131). וראה בהרחבה לנגן בהיכלו (לב לייבמן) עמ' 82 ואילך.
כא ראה רש"י בריש שיר השירים.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ רטרספקציה (התבוננות אחורה) שייכת לחכמה, אקסטרספקציה (התבוננות החוצה) שייכת לבינה ואינטרספקציה (התבוננות פנימה) שייכת לדעת.
- ♦ רטרספקציה אמתית אינה עיסוק בטרואמות-עבר אלא הכרה שבאנו מהאין, וממנו אנחנו מתחדשים תמיד.
- ♦ התורה מספרת על הבריאה, על ההיסטוריה היהודית ועל מתן תורה ומאפשרת רטרספקציה אמתית.
- ♦ הנביאים משקפים לנו את המצב האובייקטיבי בהוה – אקסטרספקציה – וקוראים לנו לתקנו.
- ♦ הכתובים מלמדים על גווניה השונים של האינטרספקציה המגלה את האמת הפנימית של הנשמה.
- ♦ הדרך להתחבר באמת לתורה שבכתב הוא לשיר אותה בטעמי המקרא.
- ♦ טעמי אמ"ת דורשים נשימה ארוכה מאד ומשיח עתיד להחזירם לנו.

1 ♩ = 92

5

10

13

16

19

23

27

31 *Fine*

35

39

42 *D.S. al Fine*

הסיפור החסידי

רבי צבי הירש מזידיטשוב | שר בית הזהר

רבי צבי הירש מזידיטשוב נולד בשנת תקכ"ג לרבי יצחק אייזיק מסאפרין שבגליציה, מצאצאי של בעל התוספות יום טוב, ואחיהם של גדולי החסידות כרבי משה מסמבור ורבי אלכסנדר סנדר מקומרנא. נישא לרחל פערל מהכפר רודא ונודע כגדול בתורה הן בנגלה והן בנסתר, כאשר נהג לגמור בכל שנה שבע פעמים את כל הש"ס. עיקר הנהגתו התמקדה בהפצת תורת הקבלה בשילוב תורת החסידות, והדפיס את ספרו "עטרת צבי" לביאור הזוהר ואת ספר "סור מרע ועשה טוב" לעידוד לימוד תורת הקבלה. למרות התנגדות של חלק מגדולי החסידות, הפיץ את הזוהר ואת כתבי האר"י באלפי עותקים בכל בתי המדרש במזרח אירופה והנהיג בין חסידיו ללכת בשבת עם בגדי לבן כמנהג האריז"ל. כשאמרו בגליציה סתם "רבי", התכוונו לבעל העטרת צבי. עוד נודע בכינויו 'שר בית הזהר' על שם בקיאותו ועסקו הרב בספר הזהר הקדוש. בשנת תקפ"א ניצל ממוות בזכות תרומת שנות חייו של אחיו רבי יום טוב ליפא מסאמבור. נפטר ממגפת הכולרה בי"א בתמוז תקצ"א ומורשתו המשיכה דרך השושלת החסידית שהקים.

יד של אש ולקחה את הכתב.
פעם אחת, בל"ג בעומר, ישב רבי צבי הירש עם תלמידיו ודיבר בשבחו של רשב"י. בין השאר אמר כי "רבי שמעון בר יוחאי" עולה בגימטריא "ידיד נפש אב הרחמן". היה שם חסיד אחד שהישב בזריות, ומצא כי הגימטריא איננה מדויקת: רבי שמעון בן יוחאי עולה 765 ו"ידיד נפש אב הרחמן" עולה 764 — מספר אחד פחות...

אך בטרם הספיק לומר דבר, פנה אליו רבי צבי הירש: אתה הרי תלמיד חכם, וצריך אתה לדעת כי ברוב הפעמים בגמרא כתוב "רבי שמעון בן יוחאי", בלי א! ועל פי זה החשבון מדויק.

היות שרבי צבי הירש הוא תלמידו של רשב"י, ודאי יש עומק גדול בגימטריא המופלאה שחידש. מהו הקשר בין הביטויים? למה רבי שמעון בן יוחאי הוא "ידיד נפש אב הרחמן"?

נתחיל בביאור על פי הקבלה, כיאה לרשב"י ול'שר בית הזהר': מקור הביטוי "ידיד נפש אב הרחמן" הוא מפיזוט אותו שרים לפני מנחה של

פעם באו שני שד"רים מארץ ישראל אל רבי צבי הירש, והמנהג היה, שכל שד"ר שהיה נוסע לחו"ל היה לוקח אתו משהו מארץ ישראל. שאלם הצדיק: מה אתם הבאתם? וענו שהביאו שני אבנים מצינן הרשב"י זי"ע.

התפעל מאוד העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע וביקש את האבנים. אמרו לו שהם לקחו זאת לשמירה וזקוקים לאבנים הללו. אמר להם רבי צבי הירש: אתן לכם דבר השווה לאבנים שלקחתם מצינן הרשב"י. כל אותו הלילה ישב וכתב פירוש על האידרא, ואחינו רבי אייזיק זידיטשובער זי"ע הספיק עוד לראות את איך שסיים את הכתב: "נא להודיענו אם כיוונתי לאמיתה של תורה — תלמידך צבי בן הינדא". את הכתב הזה מסר לשד"רים, ואמר להם: כשתגיעו למירון, תניחו את הכתב על הקבר ותראו סימן. מקובל, שכשהגיעו התלמידים לציון הרשב"י במירון והניחו את הכתב על הקבר, יצאה

בכך שהשם שמעון הוא שם של גבורה ודין – אך רבי שמעון בר יוחאי, דור אחרי הגזרות ומסירות הנפש של רבי עקיבא ודורו, אומר כי הדור שלנו הוא אחר לגמרי – "אנן בחביבותא תליא מלתא", ורק באהבה והתקשרות בין נשמות תלוי הכל.

כך נאמר על ספר הזהר הקדוש, כי "בהאי חיבורא דילך יפקון ביה מן גלותא ברחמי [יצאו מהגלות ברחמים]". יש משהו ברבי שמעון שמעורר את רחמי ה', בכך שאומר שהעבודה שלנו היא אהבה ואחדות בינינו, חביבות בינינו. עבודה כזו מעוררת את גילוי ה"ידיד נפש אב הרחמן" לגאלנו ברחמים.

אכן, הידיד כאן הוא ה' יתברך. אך הרחמים הם גם של רשב"י עצמו. נאמר בגמרא, כי ה' נקרא "רעך ורע אביך". הוא איננו רק אבא או מלך שאני מתייחס אליו במורא, אלא גם ידיד נפשי, "ידיד נפש אב הרחמן". אך את כל הדברים האלה מגלה רבי שמעון בן יוחי, בידיות והאהבה שהוא משרה בחבורתו ובכל ישראל.

שבת – ידיד נפש. (שיש נוהגים לשוור אותו גם בשבת). זהו פיוט של רבי אלעזר אזכרי, המופיע בסוף ספרו, "ספר חרדים". ראשי התיבות של הבתים בפיוט הם שם הוי', והבית הראשון שמתחיל "ידיד נפש" שייך לאות י של שם הוי' ב"ה, חכמה עילאה. אמנם, ספר הזהר שייך לבינה – "זיהרא דאמא עילאה", אך רשב"י עצמו הוא מוחין דאבא – בחינת שבת, י' שבשם הוי'. הדבר נרמז במימרת הזהר הידועה: "מאן פני האדון הוי'? דא רבי שמעון בר יוחאי". ספירת החכמה כוללת את כל שם הוי', כלשון הפסוק במשלי "הוי' בחכמה", ורשב"י הוא "פני האדון הוי'".

רחמי רשב"י

והנה, יש עומק נוסף לגימטריא הזו: אם נחשב את ערכן של המלים בביטוי, למעט המלה "רחמן" – נגלה כי "**ידיד נפש אב ה'**" עולה **שמעון**. כלומר, "ידיד נפש אב הרחמן", היינו **שמעון רחמן**. הדבר מופלא במיוחד, בהתחשב

בין פרה לאדם

סוד פרה אדומה – פרה הדומה לאדם (אותיות אדם הדומה לפרה), על שם המצוה הראשונה שנתנה לאדם: "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה". על ידי מצות פרו ורבו האדם מנציח את עצמו, מנצח את מלאך המות, מטרה את אבי אבות הטומאה. **פרה הדומה לאדם** (אדם הדומה לפרה) = 420 = **יעקב רחל**. "שופריה דיעקב כשופריה דאדם הראשון" - "שופריה" לשון שופר, סוד "שור פר" כמבואר בגמרא. בין אבותינו הקדושים, עיקר מצות "פרו ורבו", שנתנה לאדם הראשון כנ"ל, התקיים אצל יעקב אבינו, וכידוע בסוד "**אחד**" – א כנגד יעקב, ח כנגד בני לאה וזלפה שפחתה, ד (רבתי) כנגד בני רחל ובלהה שפחתה. וכן הפשט של "שופריה", לשון יפי (שפר היינו היפי של הבינה, אמא, "אם הבנים שמחה", כנודע) רומז ליפי המיוחד של ה"פרה אדמה תמימה" (**תמימה** = 11 פעמים **אדם**) הדומה ליפי האדם (יפי האדמימות שבפני האדם, "אדמוני עם יפה עינים" הנאמר בדוד המלך, סוד **אדם** ר"ת **אדם דוד** משיח, כנודע). **אדם פרה** = **פרים**, י פעמים **גל** (הבסיס של סדרת **אידם**, ודוק). **אדם פרה** בהכאה פרטית (**א** פעמים **פ** וכו') = 1080 (שעות היממה) = 24 פעמים **אדם** – מכח הפרה שבו האדם הוא תמיד אדם!

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ספרות חול וטבע לילדים

מהו היחס הנכון לקריאת ספרות חול ובפרט ספרות גויית או ספרי מדע וטבע לילדים, האם יש לזה מקום ואם כן באילו תנאים?

מענה:

הרבי הריי"ץ אמר ש'פנימי' הוא מי שמייקר את זמן – כל רגע יקר עד מאוד ובכל רגע אפשר לתקן עולם במלכות שדי ולעשות לו יתברך דירה בתחתונים. לכן אין לאבד זמן על דברים שלא בקדושה. ראה תניא פרק ח' בחומרת הענין [לגבי לימוד מדעים וכו', שם כתוב שהיתר ההתעסקות בזה הוא דוקא אם זהו דבר נחוץ לענייני פרנסה על מנת שיוכל להרבות בצדקה או שלומד מדעים כדי להכיר את נפלאות הבורא ולעבדו יתברך באהבה, כמבואר ברמב"ם, או, כמו היום, ששואף לחבר וליחד את

התורה והמדע ובזה לקדש שם שמים – אז אפשר להקדיש לזה קצת מזמנו ויש בזה תועלת לו ולעולם בגו"ד. ובכל זאת, העיקר הוא לשקוד על דלתות התורה שהיא "אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד"].

בכלל, קריאה של ספרות גויית לשם 'הנאה' גרידא, מקרבת את האדם לתרבות הגויית שבפנימיותה היא בעצם תרבות של כפירה בה' ובתורתו.

עליה מכתה ח' לכתה ט'

ב"ה סיימנו השנה את הלימודים בכתה ח' בבית ספר היסודי 'עלית חן' ואנחנו עולות לכתה ט'. נשמח לברכת הרב ולביאור על העבודה הפנימית נפשית שבמעבר זה.

מענה:

הנה, גם בחשבון פשוט, ט

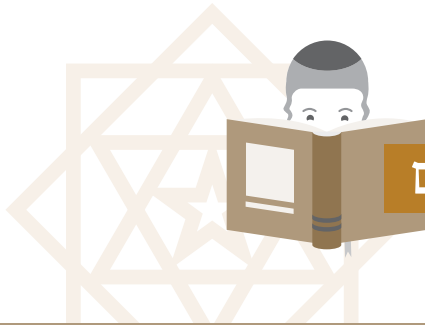
(9) הוא אחד יותר מ־ח (8), וכן במילוי, **טית** (419) הוא אחד יותר מ־חית (418), וגם במילוי המילוי, **טית יוד תו** (845) הוא אחד יותר מ־חית **יוד תו** (844). תופעה מיוחדת זו באה ללמדנו שיותר מכל עליה אחרת, העליה מ־ח' ל־ט' (שביחד הם סוד חיים טובים) זקוקה לתוספת 'אחד' – היינו התודעה של "אתה (ה') אחד ושמן (התורה) אחד ומי כעמן כישראל גוי אחד בארץ (סוד השרש, הפשוט, המילוי ומילוי המילוי ודוק)". זאת בגרות אמיתית, בגרות בתורה (בגרות = תורה) ומצותיה.

יהי רצון שתזכנה לעלות תמיד "מחיל אל חיל", בפרט בעליה זו מיסודי לתיכון (מספירת היסוד לתפארת ולדעת) ושכל אחת ואחת מכן תהיה דוגמה חיה של בת חסידית ו'נר להאיר' לרבים ב"אור כי טוב" של תורתנו הקדושה!

שחזור אנרגיה מחור שחור

עמלק, האויב המושבע של ישראל, הוא ה"חור השחור" של האנושות. על ידי מחיית עמלק, אנו משחררים את כל האור והאנרגיה שהוא בלע (כפי שידוע כיום בפיזיקה, ניתן לשחזר מידע שאבד מחור שחור).

אָנכי וְהילָדִים

הַמִּדְרָשׁ לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

נחל פִּנְחָס

היא זו ששולחת להם רפואה, עד שקם חזקיה המלך והשמיד אותו. על מעשה זה זכה חזקיה להסכמה מחכמי ישראל. העקרה, מלמדים אותנו חז"ל במשנה, הוא להסתפל כלפי מעלה ולשעבד את הלב לה', הרופא האמיתי. הנחש אינו המרפא אלא רק האמצעי לכך.

נו, אז עכשו כבר לא מובן בכלל. רוצים שיהודים ירימו עינים לשמים, יקראו לה' ויתפללו רק אליו – אז למה בכלל צריך את נחש הנחשת. לא פשוט יותר לומר להם לפנות ישירות לבעל הבית? למה להעמיד אותנו בנסיונות של עבודה זרה?

פִּנְחָסִי בְּאַתְכֶּן

היה היה פעם מלך גדול. הוא נצח במערכות רבות, כבש ארצות ושלט בהן בידי רמה. למלך היה בן צעיר ומכשח, שכלם כבר ידעו – הוא זה שעתיד לרשת את אביו ולהמשיך למלך אחריו. המלך התחיל להכניס את בנו לסוד העניינים וגם הפקיד בידי סמכויות

המגפה הזו הסתיימה בדרך מיחדת במינה. בני ישראל התלוננו על מחסור בגיוון האכל והשתיה ובעקבות זאת הביא ה' עליהם את הנחשים-השרפים שנשכו בהם. בני ישראל מבינים שהגזימו ובאים אל משה לבקש שיתפלל לה'. תשובת ה' למשה מגיעה בהוראה תמוהה: עליך להכין תרופה יחודית – דמות נחש מנחשת שתונף על גבי עמוד גבוה, כך שמכל מקום במחנה נתן יהיה להביט עליו ולהתרפא מהכשת הנחשים.

למה אני קורא להוראה הזו תמוהה? כי היא מיד מקפיצה אצלי בראש שאלה: ממתי פסל בדמות נחש מרפא? מדוע נחש מנחשת בן ועגל מזהב לא? לא רק אצלי קופצת השאלה אלא גם חז"ל שואלים אותה: "וכי נחש ממית? וכי נחש מחיה?". אגב, לא סוד, שבמהמשך הפך אותו נחש נחשת לעבודה זרה של ממש! במשך דורות, היו אנשים שהאמינו שאותה דמות

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

למדת הפסל

כעת יושב המלך בחדרו וממתין לתוצאות. האם המלך מענין שהיועץ יצליח במשימתו? ברור שלא. הוא שלח אותו רק כדי לנסות את הבן, כדי לגרום לו להיות יותר חזק. אם יתפתה הבן לדרך הנוחה שמציע היועץ, יבין המלך שפגנו אינו מכשך להמשיך אותו.

האם היועץ עצמו רוצה להצליח במשימה? זו כבר שאלה יותר קשה. מצד אחד הוא קבל משימה ברורה: עליו להכשיל את הבן. כדי לעשות זאת בצורה הכי טובה ולשכנע את הנסיך בכל דרך שזו העצה הטובה והנכונה ביותר, עליו לשחק את המשחק היטב ולהעמיד פנים. אבל היועץ אינו טפש. הוא יודע בדיוק מהי באמת פונת המלך ולשם איזו מטרה קבל לידי את המשימה. האמת היא, שבסתר לבו מענין היועץ להכשיל במשימתו! הוא מענין לראות את בן המלך עומד בתקף מול הלחצים שהוא מפעיל עליו ומצליח לדחות אותם.

דפארת' את פאדחאפ

משל דומה לזה מובא בספר הזהר, והוא בא ללמד אותנו מהי מטרת היסורים בעולם הזה. אני לא מדבר רק על יסורים גשמיים, כמו בעיות בריאות או פרוסה, אלא גם על יסורים רוחניים. מדוע יש לנו יצר רע? למה ללכת גלידה בא לי בלי שום מאמץ מיוחד ואלו לקום

רבות. "אין חכם כבעל הנסיון" ואין דבר יותר טוב מאשר ללמד את התפקיד בדרך מעשית, 'מהשטח'.

ובכל זאת, המלך ראה שהבן שלו צריך עוד שפשוף. הוא רך מדי. נכון, מלך לא צריך להיות איש אכזר, כזה שלא מקשיב למה שמרגישים האנשים. להפך, עליו להיות קשוב לצרכיהם. אבל יחד עם זאת הוא צריך להיות מסוגל לעמד בלחצים. לפעמים צריך המלך לגזור גזרות שתהינה קשות עבור חלק מהאזרחים. למשל, כאשר חסר כסף בקופת המדינה, לפעמים הדבר הנכון לעשות הוא להטיל על האזרחים מס. אתם מכירים מישהו שרוצה לשלם מכספו לקופת המדינה? ברור שלא, אף אחד! ברגע שתודע הגזרה יתחילו התלונות. "למה גונבים אותנו? איזה מין מלך זה?". למלך אסור להבהל מהבקרת שיש לאנשים כלפיו או לנסות להתחנף אליהם. עליו להמשיך ולפעל לטובתם. המלך הבחין שהבן שלו עוד לא קשוח במדה הרצויה והוא החליט לעשות מעשה שיגרם לבנו להתבגר ולהיות תקין, איך אומרים? "מה שלא הורג — מחשל...". הוא קרא ליועץ שלו ובפיו בקשה מוזרה: "גש אל בני הנסיך ונסה לפתות אותו. שכנע אותו בבקשה שיותר לאנשים גם אם אתה יודע שעלול להגרם מכך נזק. אמר לו: 'רק הפעם, תן להם. הם יאהבו אותה, תהיה מלך אהוד'."

זוכרים מי היה המתסיס הראשון בעולם, זה שגרם לאדם הראשון לפל בחטא האכילה מעץ הדעת? הנחש! החטא הקדמון הביא לעולם את היצר הרע, את המוות ואת כל הרע שיש בו. כל החטאים שאחזרו הם רק תוצאה שלו.

מה אומר ה' יתברך למשה רבינו? קח את הנחש הזה, את הרע הזה, ותרים אותו למעלה, גבוה, למקום הכי בולט שאפשר. למה? כדי שכל יהודי ידע ויזכר היטב שאין באמת שום רע בעולם. ה' טוב ומטיב והעולם שבברא גם הוא טוב. אפילו הנחש הקדמוני מגיע בשליחות מלמעלה.

אגב, נחשו למה רומזת הגימטריא של הנחש (358)... כשזוכרים את העבדה הזו יודעים שכל הרע הוא אף ורק נסיון, ובנסיון הזה בעזרת ה' נצליח!

שנזכר שהנסיונות ירימו אותנו לגבה!

שבת שלום ומברך!

נ?

בבקר מהמטה החמה נדמה לי כמו קריעת ים סוף? אלו שאלות שעלולות ליסור אותנו.

היצר שלנו הוא בדיוק אותו יועץ המלך. ה' יתברך, המלך הגדול, שלח אותו כדי לנסות אותנו, בניו היקרים. לשם מה? כדי לראות אותנו חזקים, מתגברים. הוא ודאי לא רוצה שנפשל. יותר מכה, גם היצר עצמו כלל אינו מעניין בתפקיד שלו ומיחל לכשלונו.

ברגע שאנו מבינים את התרגיל נעשית המלחמה שלנו ביצר לקלה יותר. אתם יודעים איך קוראים להבנת התרגיל הזה? **המתקה**. כל עוד נדמה לנו היצר בדמות רעה, מפחידה ומאיימת אנו מתקשים לעמד מולה. אנחנו לא מצליחים לראות את הטוב שבה. ברגע שמתגלה לנו שכל מטרתו היא שליחות קדש, עבודנו ולמענו – נעשית המלחמה עמו מתוקה יותר.

פנחס בקצו

נחזור אל נחש הנחשת. אתם ודאי

ניצוץ משיח

ניצוץ משיח שבנשמותינו הוא הרצון לגאול את המציאות מכוחות הרשע העוטפים את מהות הטוב שבכל אדם. אנו למדים כי כח הרצון משקף את כח האין סוף של הקב"ה, וש"אין דבר העומד בפני הרצון".

לחשוב על התנ"ך במלים לועזיות נשמע כמו

כמעט דבר והיפוכו. את התורה שבעל פה נהגו ישראל ללמוד בלשון השגורה בפיהם בכל מדינות גלויותיהם אך כדי להעמיק בתורה שבכתב, המדויקת בכל מלה וכל אות, צריכים לחדור ללשון הקדש על בוריה, בכל דקדוקיה, משמעויותיה ורמיזותיה. ובכל זאת, לפעמים דווקא תרגום לשפה נוספת, או שימוש במונחים והגדרות שקיימים בעולם החיצוני, מעניקים לנו מפגש עם התורה מזווית נוספת – מפגש שמעמיק את ההבנה ואת ההפנמה.

כך, את ההבדל בין התורה, הנביאים והכתובים אפשר לנסח באמצעות ההגדרות של סוגי התבוננות שונים: לימוד התורה, המתארת את בריאת העולם, את היווצרות העם ואת מצוות ה', מלמד אותנו לעשות רטרוספקציה (התבוננות אחורה); הנביאים באים לשקף לנו את המציאות העובדתית שלנו – תוך אקסטרופסקציה (התבוננות החוצה) מדויקת – כרקע לתוכחה וקריאה לתיקון דרכינו; הכתובים מלמדים אותנו לעשות אינטרופסקציה (התבוננות פנימה) ולהביע את האמת העולה מתוך מה שעובר עלינו כפי שהוא נחוזה בעולמנו הפנימי.

בגליון השבוע שיעור מיוחד הסוקר את התנ"ך מנקודת המבט הזו – שיעור שנמסר באנגלית ותורגם לעברית, תוך שהוא משמר את האיכויות של האנגלית (וגם שיעור מיוחד על תכונות השליחות של הרבי מליובאוויטש, שנמסר גם הוא באנגלית ומסתייע בהגדרותיה). מעבר לתוכן המעמיק, יש כאן דוגמה לשימוש הנכון במלים לועזיות, בלי לאבד את החן והחשיבות של לשון הקדש, או לייחס חשיבות יתר למושגי העולם החיצוני. שימוש כזה דורש 'רופא מומחה', כזה הבקי במכמני לשון הקדש ו'מאוהב' בה, ועם זאת יודע את המינון וההקשר הנכונים של הלועזית באופן שמועיל להבנה ואפילו מדפא את הנפש מ'שריטות' שנוצרו בה כשנחשפה לעולם החיצוני.

"השם נפֿשנו בַּחַיִּים"

התוועדות יבֿיג תמוז

עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

יום רביעי, י"ג תמוז

בבית כנסת "המרכז", כפר חב"ד, בשעה 20:00

עזרת נשים

שִׁדּוּר חִי

